

**TỔNG CỤC CHÍNH TRỊ
THƯ VIỆN QUÂN ĐỘI**

TÀI LIỆU PHỤC VỤ NGHIÊN CỨU

**VLADIMIR PUTIN
SỰ LỰA CHỌN LỊCH SỬ
CỦA
NƯỚC NGÀ**

(Lưu hành nội bộ)

HÀ NỘI, 5/2024

Chỉ đạo nội dung

Thượng tá, Thạc sỹ Mạc Thùy Dương

Tổ chức thực hiện

Phòng Thông tin - Thư mục - Máy tính

Biên tập

Trung tá, Thạc sỹ Trần Nữ Quế Phương

Sửa bản in

Trung tá QNCN Nguyễn Thị Thu Hà

Thiếu tá QNCN Nguyễn Thị Thu

Trình bày

Trung úy Nguyễn Văn Nam

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU.....	5
1. V.PUTIN BƯỚC VÀO ĐIỆN KREMLIN VÀO THỜI ĐIỂM BƯỚC NGOẶT LỊCH SỬ CỦA NƯỚC NGÀ.....	8
2. V.PUTIN ĐƯA NƯỚC NGÀ THOÁT KHỎI THẢM HỌA ĐỊA - CHÍNH TRỊ	15
3. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA NƯỚC NGÀ DƯỚI SỰ LÃNH ĐẠO CỦA V.PUTIN.....	63
4. V.PUTIN DẪN DẮT NƯỚC NGÀ ĐỐI PHÓ THÀNH CÔNG CUỘC CHIẾN TRANH THẾ GIỚI PHỨC HỢP CỦA MỸ VÀ PHƯƠNG TÂY.....	88

LỜI NÓI ĐẦU

Theo kết quả cuộc bầu cử dân chủ diễn ra trong 3 ngày từ 15 đến 17/3/2024, đương kim Tổng thống Nga Vladimir Putin đắc cử lần thứ 5 với số phiếu áp đảo trước các ứng cử viên khác. Tỷ lệ số phiếu bầu cho V.Putin trong cuộc bầu cử lần này cũng cao nhất so với tất cả các cuộc bầu cử trước, chứng tỏ tuyệt đại đa số người dân Nga tin tưởng Tổng thống Putin sẽ lãnh đạo nước Nga đối phó thành công cuộc chiến tranh thế giới phức hợp (World Hybrid War) với tâm điểm Ukraina do Mỹ đứng đầu phương Tây tiến hành chống phá Nga. Theo giới nghiên cứu ở Nga, kết quả 5 cuộc bầu cử từ năm 2000 tới nay chứng tỏ ông V.Putin không chỉ là tổng thống mà còn là lãnh tụ của nhân dân Nga. Với kết quả này, V.Putin có thể ra tranh cử vào năm 2030 và sẽ cầm quyền đến năm 2036.

V.Putin bước vào Điện Kremlin vào ngày 31/12/1999. Đây không chỉ là vào ngày cuối cùng của thế kỷ XX mà còn là ngày cuối cùng của thiên niên kỷ thứ hai trong bối cảnh Liên bang Nga lâm vào cuộc khủng hoảng

toàn diện về kinh tế - xã hội, chính trị và an ninh, thậm chí đứng trước nguy cơ tan rã trong bối cảnh Mỹ tiếp tục thực hiện chiến lược chống phá Nga với toan tính xóa sổ nước Nga khỏi bản đồ thế giới bởi nước Nga là cản trở lớn nhất đối với nỗ lực của Washington tiếp tục duy trì quyền lãnh đạo trật tự thế giới đơn cực sau Chiến tranh lạnh.

Vì thế, công lao lớn nhất có ý nghĩa lịch sử của V.Putin đối với Xứ sở Bạch Dương không chỉ đưa nước Nga thoát khỏi cuộc khủng hoảng toàn diện sau khi Liên Xô sụp đổ mà còn đưa Liên bang Nga phát triển thành cường quốc mới nổi trong điều kiện bị Mỹ đứng đầu phương Tây chống phá quyết liệt.

Nhân sự kiện V.Putin đắc cử Tổng thống lần thứ 5, Thư viện Quân đội tổ chức biên soạn chuyên đề “Vladimir Putin - sự lựa chọn lịch sử của nước Nga” để nhìn lại những thành tựu của Liên bang Nga trong hơn 20 năm dưới sự lãnh đạo của V.Putin và những thách thức mà nước Nga đang phải đối phó để tiếp tục phát triển bền vững và góp phần vào cuộc đấu tranh chung vì hòa bình, an ninh quốc tế và hợp tác hữu nghị cùng phát triển giữa các quốc gia, dân tộc.

Thư viện Quân đội rất mong nhận được ý kiến đóng góp của Thủ trưởng và các đồng chí!

Mọi ý kiến xin gửi về:

Phòng Thông tin - Thư mục - Máy tính

Thư viện Quân đội

83 Lý Nam Đế - Cửa Đông - Hoàn Kiếm - Hà Nội.

Điện thoại: 069.554556

Email: thuvienquandoi@mail.bqp

thuvienquandoi@gmail.com

1. V.PUTIN BƯỚC VÀO ĐIỆN KREMLIN VÀO THỜI ĐIỂM BƯỚC NGOẶT LỊCH SỬ CỦA NƯỚC NGA

V.Putin được tổng thống đầu tiên của nước Nga là B.Yeltsin tự nguyện trao Quyền Tổng thống vào ngày 31/12/1999. Đây là quyết định chưa từng có tiền lệ trong lịch sử Liên Xô cũng như lịch sử nước Nga và được đưa ra không chỉ là vào ngày cuối cùng của thế kỷ XX mà còn là ngày cuối cùng của thiên niên kỷ thứ hai trong bối cảnh Liên bang Nga lâm vào cuộc khủng hoảng toàn diện về kinh tế - xã hội, chính trị và an ninh, thậm chí đứng trước nguy cơ tan rã. Cuộc khủng hoảng này là hậu quả trực tiếp của công cuộc cải tổ từ giữa những năm 1980 dẫn tới sự tan rã Liên Xô và hệ thống xã hội chủ nghĩa.

Trong hơn 30 năm qua kể từ khi Liên Xô sụp đổ, đã có hàng ngàn công trình nghiên cứu về nguyên nhân dẫn tới thảm họa địa - chính trị này nhưng tựu trung lại là do ba nguyên nhân có ý nghĩa quyết định và là hậu quả trực tiếp của công cuộc “cải tổ” trong những năm 1980. Một là, sai lầm trong đường lối cải cách chủ nghĩa xã hội hiện thực. Về nguyên nhân này, V.Putin từng nhận định rằng, có thể ngăn chặn được sự sụp đổ của Liên Xô nếu có đường lối cải cách đúng hướng và có hiệu quả. Thành công ngoạn mục của Trung Quốc xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc và công cuộc

đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam là minh chứng có tính thuyết phục nhất về nhận định của V.Putin. *Hai là*, quá trình tự diễn biến, thoái hóa, biến chất của bộ phận lớn cán bộ, đảng viên Đảng Cộng sản Liên Xô dẫn tới sự phản bội chủ nghĩa xã hội của nhiều cán bộ lãnh đạo cao cấp trong Đảng, đứng đầu là M.Gorbachyov và A.Yakovlev. *Ba là*, theo các văn kiện học thuyết và chiến lược chính thức của Mỹ đã được giải mật, chiến lược diễn biến hòa bình của Washington trong kỷ nguyên Chiến tranh lạnh nhằm mục tiêu không chỉ làm tan rã Liên Xô mà còn xóa sổ nước Nga khỏi bản đồ thế giới, bất kể nước Nga phát triển theo con đường xã hội chủ nghĩa hay tư bản chủ nghĩa.

Ba nguyên nhân này có quan hệ gắn bó với nhau. Trong đó, chiến lược diễn biến hòa bình của Mỹ chống phá Liên Xô là một trong những nguyên nhân rất quan trọng làm sụp đổ Liên Xô. Vì thế, ngay sau khi Liên Xô sụp đổ, giới lãnh đạo ở Washington tuyên bố Mỹ là “người chiến thắng” còn Nga là “kẻ chiến bại” trong Chiến tranh lạnh. Chính vì thế, Mỹ luôn buộc Nga phải chấp nhận sự sắp đặt của Washington trong trật tự thế giới đơn cực sau Chiến tranh lạnh và hoàn toàn phớt lờ các lợi ích chính đáng của Nga như một quốc gia có chủ quyền. Giai đoạn có nghĩa quyết định chiến thắng của Mỹ trong chiến lược

diễn biến hòa bình diễn ra từ giữa những năm 1980. Trong giai đoạn này, Mỹ thực hiện hai dự án chiến lược là Dự án Harvard và Dự án Houston. Dự án Harvard được thực hiện trong những năm Liên Xô tiến hành công cuộc “cải tổ” nhằm làm tan rã Đảng Cộng sản Liên Xô và Liên bang Xô Viết. Còn Dự án Houston nhằm làm tan rã nước Nga thành nhiều khu vực chịu sự kiểm soát của Mỹ và đồng minh. Theo đó, khu vực Tây - Bắc nước Nga sẽ thuộc về quyền kiểm soát của Đức; khu vực dọc theo sông Volga sẽ thuộc quyền kiểm soát của Thổ Nhĩ Kỳ; khu vực Viễn Đông sẽ thuộc quyền kiểm soát của Nhật Bản.

Giúp Mỹ đắc lực để hiện thực hóa Dự án Harvard là các điệp viên ảnh hưởng của phương Tây đã từng chui sâu, leo cao lên vị trí lãnh đạo cao nhất trong Đảng Cộng sản Liên Xô. Chính vì thế, quá trình “cải tổ” ở Liên Xô trùng với một trong những giai đoạn trong Dự án Harvard và diễn ra dưới sự điều hành của M.Gorbachyov trên cương vị Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Liên Xô và cố vấn đắc lực của ông ta là Alexander Yakovlev - điệp viên của Mỹ. Sau khi Liên Xô sụp đổ vào năm 1991, M.Gorbachyov và A.Yakovlev hiện nguyên hình kẻ phản bội Liên Xô. Năm 2001, trong Lời giới thiệu cuốn “Sách đen về chủ nghĩa cộng sản”, A.Yakovlev thừa nhận: “Mục tiêu của cải tổ là

xóa bỏ hệ thống chính trị của Đảng Cộng sản Liên Xô và nhà nước Xô Viết”. Còn M.Gorbachyov trong bài phát biểu tại một cuộc hội thảo tại Đại học Hoa Kỳ ở Thổ Nhĩ Kỳ thừa nhận: “Mục tiêu của cả đời tôi là tiêu diệt chủ nghĩa cộng sản”. M.Gorbachyov và Tổng thống V. Yanukovych tin rằng, từ bỏ chủ nghĩa xã hội và đi theo con đường tư bản chủ nghĩa, nước Nga sẽ được hội nhập vào nền “văn minh phương Tây” và sẽ cùng với các nước tư bản như Đức, Pháp, Anh và Italia xây dựng “ngôi nhà chung châu Âu”!?

Tổng thống đầu tiên của Liên bang Nga là B.Yeltsin trong chuyến thăm Mỹ ngày 17/6/1992 có bài phát biểu trước Quốc hội nước này và chính thức tuyên bố nước Nga tự nguyện từ bỏ chủ nghĩa cộng sản và hội nhập vào thế giới tự do đứng đầu là Mỹ. Với chủ trương hợp tác toàn diện với phương Tây, Tổng thống B.Yeltsin mời các chuyên gia và cố vấn kinh tế, chính trị và an ninh của Mỹ tới Moscow để giúp Nga tiến hành chương trình cải cách toàn diện theo mô hình chủ nghĩa tư bản.

Với sự “giúp đỡ” của các chuyên gia Mỹ, đứng đầu là Giáo sư Jeffrey Sachs thuộc Đại học Havard và là cố vấn đặc biệt của Tổng thống B.Yeltsin, chính phủ Nga tiến hành chương trình cải cách toàn diện mang tên “liệu pháp sốc”

để đưa nước Nga phát triển tăng tốc và hội nhập vào Phương Tây. Trong đó, nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung bị xóa sổ hoàn toàn và chuyển sang nền kinh tế thị trường tự do không giới hạn; xóa bỏ hệ thống chính trị Xô Viết để xây dựng thể chế chính trị mới; xóa bỏ lịch sử hàng ngàn năm văn hiến của nước Nga, trong đó có lịch sử thời Xô Viết. Ngoài ra, cũng với sự “giúp đỡ” của các cố vấn pháp lý Mỹ, Hiến pháp Liên bang Nga được soạn thảo với tốc độ “chóng mặt” trong 3 tháng và có hiệu lực từ ngày 25/12/1993. Đáng chú ý là bản Hiến pháp năm 1993 đã tước bỏ chủ quyền của nước Nga. Thí dụ, không có điều khoản nào hiến định Liên bang Nga có quyền kế thừa vị thế của Liên Xô; Khoản 4 Điều 15 quy định đặt luật pháp quốc tế lên trên Hiến pháp Nga; Khoản 1 Điều 62 quy định công dân Nga có quyền có quốc tịch nước ngoài. Lợi dụng điều khoản này, hàng loạt quan chức chính phủ Nga từ trung ương tới địa phương cũng như trong Quốc hội Nga có hai quốc tịch và được sở hữu tài sản cá nhân ở nước ngoài. Đây chính là “gót chân Achilles” trong nền chính trị của Nga mà Mỹ và các nước phương Tây ra sức lợi dụng để thực hiện các biện pháp cấm vận chống lại Nga.

Dựa vào Mỹ để cải cách nước Nga không khác gì hành động “cõng rắn cắn gà nhà” và là sai lầm chiến lược

của Tổng thống B.Yeltsin, đã đưa nước Nga lâm vào cuộc khủng hoảng toàn diện về kinh tế - xã hội, chính trị, an ninh và đứng trước nguy cơ tan rã như toan tính của Mỹ. Năm 1996, uy tín của Tổng thống B.Yeltsin giảm xuống chỉ còn 3%. Ngày 21/08/1998, Hạ viện Nga với 248 phiếu thuận trong tổng số 450 nghị sỹ đề nghị B.Yeltsin từ chức. Ngày 15/5/1999, Duma Quốc gia Nga tiến hành cuộc họp luận tội B.Yeltsin với cáo buộc ông có tội trong các sự kiện dẫn tới tan rã Liên Xô, gây ra chiến tranh Chechnya, làm suy yếu quân đội Nga và gây ra thảm họa sụt giảm dân số Nga.

Trong bối cảnh “nước sôi lửa bỏng” đó, tháng 8/1999 Tổng thống B.Yeltsin quyết định bổ nhiệm V.Putin - Cục trưởng Cục An ninh Liên bang Nga, làm Thủ tướng Nga, chính thức đưa V.Putin bước lên vũ đài chính trị Điện Kremlin. Chỉ bốn tháng sau, ngày 31/12/1999, B.Yeltsin tự nguyện trao Quyền Tổng thống Nga cho V.Putin theo quy định của Hiến pháp Nga, với hy vọng “con người này sẽ cứu nước Nga” trước nguy cơ tan rã. Tuy nhiên, quyết định có ý nghĩa lịch sử này của B.Yeltsin còn theo đuổi một toan tính khác: V.Putin sẽ bảo đảm cho ông không bị luận tội sau khi nghỉ hưu. Đúng như dự tính của B.Yeltsin, văn kiện đầu tiên mà

Quyền Tổng thống V.Putin ký là Sắc lệnh bảo đảm chế độ nghỉ hưu an toàn cho B.Yeltsin. Theo đó B.Yeltsin cũng như toàn bộ các thành viên trong bộ máy “gia đình trị” - một thuật ngữ thông dụng chỉ những nhân vật thân cận với chính phủ Nga trong gần hai nhiệm kỳ cầm quyền của B.Yeltsin, sẽ không bị truy tố vì tội gây ra khủng hoảng có thể làm tan rã Liên bang Nga, sử dụng quân đội trái với Hiến pháp Nga, tham nhũng, hối lộ và biển thủ của công. Về sau, V.Putin gọi sự tan rã Liên Xô là thảm họa địa - chính trị lớn nhất trong thế kỷ XX.

2. V.PUTIN ĐƯA NƯỚC NGA THOÁT KHỎI THÂM HỌA ĐỊA - CHÍNH TRỊ

2.1. V.Putin phải gánh chịu di sản cải cách thất bại của B.Yeltsin

Công cuộc cải cách nước Nga dưới thời cầm quyền của B.Yeltsin trên cương vị là Tổng thống Liên bang Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Xô Viết Nga bắt đầu từ ngày 12/6/1990, tiếp đến là trên cương vị Tổng thống Liên bang Nga sau khi Liên Xô tan rã vào ngày 25/12/1991. Sau khi Liên Xô sụp đổ, nước Nga bước vào một kỷ nguyên mới. Trong đó, nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung được chuyển hóa sang nền kinh tế thị trường; hệ thống chính trị Xô Viết bị sụp đổ hoàn toàn và phải xây dựng các thể chế chính trị mới; lịch sử hàng ngàn năm văn hiến của nước Nga, trong đó có lịch sử thời Xô Viết, bị xóa bỏ trong cuộc chiến tranh tư tưởng - tâm lý do Mỹ và phương Tây tiến hành, thực chất là cuộc chiến tranh nhận thức nhằm xóa bỏ mọi biểu hiện của chủ nghĩa xã hội ở nước Nga^(1,2). Với quan điểm như vậy, Tổng thống Liên bang Nga, B.Yeltsin thực

⁽¹⁾ Десяностые: история великого поворота.
<https://yeltsin.ru/news/devyanostye-istoriya-velikogo-povorota/>

⁽²⁾ Третья мировая информационно-психологическая война.
<https://refdb.ru/look/1364317.html>

hiện kế hoạch cải cách trong nhiều lĩnh vực chính trị, kinh tế, đối ngoại và quân sự⁽³⁾.

Về cải cách chính trị, chủ trương đầu tiên và quan trọng nhất của Tổng thống B.Yeltsin là quyết định xóa sổ hoàn toàn Đảng Cộng sản và đưa Nga hội nhập vào thế giới phương Tây. Ngày 17/06/1992, trong chuyến thăm chính thức Mỹ và phát biểu trước cả hai viện của Quốc hội nước này, Tổng thống B.Yeltsin nói: "Tôi rất vinh dự được phát biểu tại đây, tại Quốc hội của một đất nước vĩ đại và tự do, với tư cách tổng thống đầu tiên trong lịch sử hàng nghìn năm của nước Nga được bầu cử theo cơ chế dân chủ rộng rãi và cũng với tư cách công dân của một cường quốc đã lựa chọn con đường phát triển tự do và dân chủ. Thời kỳ mà Mỹ và Nga đưa lãnh thổ của nhau vào tầm ngắm trước họng súng có thể sẵn sàng xả đạn bất cứ lúc nào, đã kết thúc. Giờ đây, thế giới trở nên bình yên hơn. Thần tượng chủ nghĩa cộng sản - kẻ gieo rắc xung đột xã hội, hận thù, sự tàn ác vô song khắp nơi trên trái đất và gây sợ hãi cho cộng đồng nhân loại, đã sụp đổ mãi mãi. Tôi tới đây còn là để đảm bảo với các quý vị rằng chúng tôi sẽ không bao giờ để cho chủ nghĩa cộng sản hồi

⁽³⁾ Политические и экономические реформы Б. Ельцина.
https://otherreferats.allbest.ru/history/00096765_0.html

sinh trên đất nước chúng tôi”⁽¹⁾. Vì thế, nước Nga đã lựa chọn con đường phát triển tự do và dân chủ kiểu Mỹ. Thực hiện chủ trương này, B.Yeltsin đã mời các cố vấn kinh tế và pháp luật của Mỹ, đứng đầu là Giáo sư Jeffrey Sachs thuộc Đại học Havard, tới Moscow để giúp Nga thực hiện công cuộc cải cách. Giáo sư Jeffrey Sachs trở thành cố vấn của Tổng thống Nga B.Yeltsin. Theo chỉ dẫn của các cố vấn Mỹ, chính phủ Nga đã thực hiện cái gọi là “liệu pháp sốc”, theo đó sẽ thực hiện quá trình tư nhân hóa ồ ạt nền kinh tế và cải cách toàn bộ hệ thống chính trị, quân sự, an ninh, giáo dục, văn hóa và khoa học - công nghệ của Liên bang Nga với hy vọng quá trình này sẽ tạo ra “sự phát triển thần kỳ” cho nước Nga⁽²⁾.

Để hội nhập vào thế giới “tự do và dân chủ” của phương Tây, ngày 21/09/1993, Tổng thống B.Yeltsin ký sắc lệnh Số 1400 “Từng bước cải cách Hiến pháp của Liên bang Nga”. Theo đó, với sự tư vấn của các cố vấn pháp lý Mỹ, các chuyên gia pháp lý của Nga soạn thảo bản Hiến pháp mới với tốc độ “chóng mặt”. Chỉ trong khoảng 3 tháng, bản hiến pháp này được soạn thảo và thông qua và

⁽¹⁾ Address to U.S. Congress Boris Yeltsin. http://www.speeches-usa.com/Transcripts/047_yeltsin.html

⁽²⁾ Третья мировая информационно-психологическая война. <http://malchish.org/lib/politics/infwar.htm>

có hiệu lực từ ngày 25/12/1993. Hiến pháp năm 1993 hình thành hệ thống chính trị tam quyền phân lập (gồm lập pháp, hành pháp và tư pháp), theo thể chế cộng hòa, trong đó kết hợp cơ chế tổng thống và cơ chế nghị viện. Đáng chú ý là Hiến pháp năm 1993 đã tước bỏ chủ quyền của nước Nga. Thí dụ, trong đó không có điều khoản nào hiến định Liên bang Nga có quyền kế thừa vị thế của Liên Xô. Hoặc, Khoản 4 Điều 15 của bản Hiến pháp 1993 quy định: “Nếu các hiệp ước quốc tế do Liên bang Nga ký kết quy định những điều luật khác với luật pháp Nga thì sẽ áp dụng các điều luật của hiệp ước quốc tế”. Nghĩa là, đặt hiệp ước quốc tế lên trên Hiến pháp Nga. Khoản 1 Điều 62 của Hiến pháp Nga năm 1993 quy định: “Theo luật pháp liên bang hoặc hiệp ước quốc tế, công dân Liên bang Nga có thể có quốc tịch nước ngoài”⁽³⁾. Lợi dụng điều khoản này, hàng loạt quan chức chính phủ Nga từ trung ương tới địa phương cũng như trong Quốc hội Nga có hai quốc tịch và được lưu giữ tài sản cá nhân tại các ngân hàng nước ngoài⁽⁴⁾. Đây chính là “gót chân Achilles” trong nền chính

⁽³⁾ Конституция Российской Федерации (Hiến pháp của Liên bang Nga). <http://www.constitution.ru>

⁽⁴⁾ Агенты или гастарбайтеры - как относиться к чиновникам с двойным гражданством в правительстве России? https://bazaistoria.ru/blog/43381642388/Agentyi-ili-gastarbayteryi-kak-otnositsya-k-chinovikam-s-dvoyniyi?utm_referrer=mirtesen.ru

trị của Nga mà sau này Mỹ ra sức lợi dụng để thực hiện các biện pháp cấm vận những quan chức nào của Nga ủng hộ Tổng thống V.Putin.

Về cải cách kinh tế, ngày 28/10/1991 Tổng thống B.Yeltsin công bố định hướng gồm nhiều nội dung, trong đó có hai nội dung chủ yếu là tư nhân hóa và tự do hóa giá cả. Ngày 10/11/1991, chính phủ Nga do B.Yeltsin thành lập công bố chương trình cải cách để chuyển nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung sang nền kinh tế thị trường. Theo đó, từ tháng 01/1992 sẽ tư nhân hóa ô ạt quyền sở hữu; tự do hóa giá và hoạt động thương mại để thiết lập giá thị trường hàng hóa và dịch vụ; loại bỏ tình trạng khan hiếm hàng hóa; áp dụng cơ chế cạnh tranh; kích thích hoạt động kinh doanh; thúc đẩy trao đổi hàng hóa; hình thành cơ sở hạ tầng tiêu thụ hàng hóa sản xuất trong nước và hàng hóa nhập khẩu; giảm lạm phát và thiết lập tỉ giá ổn định của đồng Ruble⁽¹⁾. Biện pháp tự do hóa đã tạo ra thị trường hỗn loạn, trong đó tràn ngập hàng hóa nhập từ phương Tây với giá “cắt cổ”.

Ngày 03/07/1991, Tổng thống B.Yeltsin ký đạo luật số 1531-I “Về tư nhân hóa các xí nghiệp thuộc sở hữu nhà nước và công cộng”. Theo đó, quá trình tư nhân hóa sẽ

⁽¹⁾ Эпоха Ельцина. https://studbooks.net/588273/istoriya/epoha_eltsina

được thực thi theo 3 giai đoạn. Trong giai đoạn 1, tiến hành tư nhân hóa nhà ở công cộng, xí nghiệp nhỏ, các cơ sở thương mại và dịch vụ với giá “rẻ như cho không”, thậm chí tư nhân hóa miễn phí một số khu vực nhà ở công cộng của thành phố. Cách làm này đã tạo cơ hội vàng để cho các quan chức lãnh đạo và bộ máy hành chính làm giàu. Trong giai đoạn 2, tiến hành tư nhân hóa phần lớn các bất động sản lớn nhất của nhà nước, gồm các nhà máy và xí nghiệp lớn, các khu liên hợp công nghiệp và nông nghiệp. Theo đó, nhiều tài sản lớn của nhà nước được chuyển vào túi của một số ít quan chức cầm quyền trong chế độ cũ và chế độ mới cũng như những nhà đầu cơ tranh thủ cơ hội có một không hai này để chiếm đoạt nguồn tài nguyên khổng lồ của nhà nước. Trong giai đoạn 3, tiến hành tư nhân hóa những tài sản nhà nước đóng vai trò then chốt trong nền kinh tế quốc gia như các doanh nghiệp lớn hàng đầu trong các ngành công nghiệp nặng và khai khoáng, tổ hợp năng lượng và nguyên liệu (dầu khí, điện, công nghiệp hạt nhân). Tính đến năm 1994, có 112.600 xí nghiệp nhà nước, 85.000 cửa hàng, khách sạn và xí nghiệp dịch vụ tiêu dùng bị tư nhân hóa và thuộc quyền sở hữu tư nhân, trong đó có cả người nước ngoài. Do chậm thành lập cơ quan giám sát của nhà nước đối với quá trình tư nhân hóa theo thông lệ quốc tế, cái giá kinh tế mà nước Nga

phải trả trong giai đoạn này là sự thất thoát khủng khiếp tài sản của nhà nước⁽¹⁾. Thiệt hại kinh tế của Nga trong những năm cải cách dưới thời Tổng thống B.Yeltsin lớn gấp 2,5 lần thiệt hại của Liên Xô trong Chiến tranh thế giới thứ hai⁽²⁾. Trong khi đó, quá trình tự do giá, hoặc thả nổi giá, bắt đầu từ ngày 02/01/1992, khiến cuộc sống của đại đa số người dân lao động bị bần cùng hóa, trong đó gần như tất cả các khoản tiền tiết kiệm được đã bị “đốt cháy trong một đêm” do lạm phát phi mã. Đồng Ruble trở thành loại tiền tệ có thể chuyển đổi trong nước nhưng đã mất giá tới mức 5.000 Ruble chỉ đổi được 1 USD. Để so sánh: Đầu những năm 1980, đồng Ruble có giá trị tương đương 1 USD!

Trong lĩnh vực quân sự, một trong những nhiệm vụ hàng đầu và cấp bách nhất là đưa các đơn vị của Các lực lượng vũ trang Liên Xô rút khỏi lãnh thổ các nước thành viên Hiệp ước phòng thủ Vacsava về Nga. Theo đó, ngày 24/06/1993, Tổng thống B.Yeltsin ký sắc lệnh “Về Chương trình quốc gia rút Các lực lượng vũ trang Liên Xô ra khỏi lãnh thổ các nước Đông Âu và bố trí lực lượng đó trên lãnh thổ Nga”. Để thực hiện chương trình này, Nga

phải xây dựng 126.700 căn hộ, 580 cơ sở văn hóa - xã hội, 460 doanh trại và 2300 kho chứa vũ khí trang bị, với dự chi ngân sách 427,8 tỷ Ruble. Tuy nhiên, phần lớn ngân sách đó rơi vào tay các trùm mafia, hoặc được chi không hiệu quả. Đây là một trong những nguyên nhân dẫn tới tình trạng khủng hoảng trong quân đội Nga. Ngày 16/05/1996, Tổng thống B.Yeltsin ký Sắc lệnh số 722 “Về việc chuyển chế độ tuyển quân đối với đội ngũ hạ sỹ quan và chiến sỹ sang chế độ chuyên nghiệp”, chính thức áp dụng chế độ tuyển quân theo cơ chế hợp đồng. Ngày 16/07/1997, Tổng thống B.Yeltsin ký Sắc lệnh số 725 “Về các nhiệm vụ ưu tiên nhằm cải cách Các lực lượng vũ trang Nga”. Thực hiện sắc lệnh này, quân số của Các lực lượng vũ trang Nga được cắt giảm từ 2.341.000 người xuống còn 1.200.000 người vào năm 2000.

Một trong những biện pháp cải cách quân sự đáng chú ý là chủ trương từng bước đưa Nga gia nhập Liên minh Quân sự Bắc Đại Tây Dương (NATO). Theo hướng đó, ngày 20/12/1991, Tổng thống B.Yeltsin tuyên bố Nga sẵn sàng gia nhập NATO và coi đây là mục tiêu chính trị lâu dài. Trên cơ sở đó, ngày 22/06/1994, Nga và NATO ký Chương trình đối tác vì hòa bình. Ngày 27/05/1997, Tổng thống B.Yeltsin và Tổng thư ký NATO Javier Solana cùng

⁽¹⁾ Десять основных дел Бориса Ельцина на посту президента России.
<https://ria.ru/20120423/627376907.html>

⁽²⁾ Третья мировая информационно-психологическая война. Tlđđ

với đại diện của 16 nước thành viên NATO ký Định ước cơ bản về quan hệ Nga - NATO. Theo đó, Nga và NATO không còn coi nhau là kẻ thù, cùng nhau xây dựng nền hòa bình toàn diện và bền vững trong khu vực châu Âu - Đại Tây Dương dựa trên nguyên tắc dân chủ, an ninh trên cơ sở hợp tác⁽¹⁾. Trong khi đó, NATO không ngừng mở rộng và đưa căn cứ quân sự tới bố trí sát biên giới Nga. Tháng 03/1999, lần đầu tiên NATO phát động chiến tranh xâm lược ngay giữa lòng châu Âu nhằm vào Cộng hòa Serbia với danh nghĩa “nhân quyền cao hơn chủ quyền” đã chà đạp thô bạo luật pháp quốc tế và là thách thức nghiêm ngặt nhất và nghiêm trọng nhất của NATO đối với nước Nga sau Chiến tranh lạnh, làm tan biến hoàn toàn mọi ảo vọng của Tổng thống B.Yeltsin về cái gọi là “các giá trị văn minh” của phương Tây. Sau cuộc chiến tranh này, Mỹ tách khu vực tự trị Kosovo ra khỏi Nam Tư và xây dựng tại đây căn cứ quân sự lớn nhất thế giới. Tại lễ kỷ niệm 50 năm thành lập, NATO tuyên bố chiến lược toàn cầu của liên minh này trong thế kỷ XXI, theo đó sẽ đóng vai trò cảnh

⁽¹⁾ Основополагающий акт о взаимных отношениях, сотрудничестве и безопасности между Российской Федерацией и Организацией североатлантического договора. https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_25468.htm

sát toàn cầu⁽²⁾. Trong khi đó, cải cách quân sự đã đưa Các lực lượng vũ trang Nga lâm vào tình trạng bất ổn và bất định do mất định hướng chính trị và khủng hoảng kinh tế.

Những biện pháp cải cách nóng vội, thiếu cơ sở vững chắc và định hướng sai lầm của Tổng thống B.Yeltsin đã đưa nước Nga lâm vào cuộc khủng hoảng toàn diện. Năm 1996, uy tín của Tổng thống B.Yeltsin giảm xuống mức 3%. Ngày 21/08/1998, Hạ viện Nga với 248 phiếu thuận trong tổng số 450 nghị sỹ đề nghị Tổng thống B.Yeltsin từ chức. Thất bại của B.Yeltsin trong những năm cầm quyền không chỉ đặt toàn bộ sự nghiệp chính trị của ông trước nguy cơ đổ vỡ hoàn toàn mà còn đặt nước Nga trước nguy cơ tan rã như toan tính của phương Tây đứng đầu là Mỹ. Ngày 15/5/1999, Duma Quốc gia Nga đã tiến hành cuộc họp luận tội Tổng thống B.Yeltsin với cáo buộc ông có tội trong việc ký kết Hiệp định Belovezhsky dẫn tới sự tan rã Liên Xô, gây ra các biến cố bi thảm năm 1993, gây ra cuộc chiến tranh Chechnya, làm tan rã quân đội Nga và gây ra thảm họa sụt giảm dân số Nga⁽³⁾. Trong bối cảnh ấy, ngày 08/08/1999,

⁽²⁾ История взаимоотношений РФ и НАТО. <https://www.kommersant.ru/doc/322003>

⁽³⁾ Россия на рубеже тысячелетий. http://www.ng.ru/politics/1999-12-30/4_millennium.html

Tổng thống B.Yeltsin ký quyết định bổ nhiệm V.Putin - Cục trưởng Cục An ninh Liên bang Nga (chức vụ tương tự Chủ tịch Ủy ban An ninh quốc gia Liên Xô), làm Thủ tướng Nga, chính thức đưa V.Putin bước lên vũ đài chính trị trong Điện Kremlin. Chỉ bốn tháng sau, ngày 31/12/1999, Tổng thống B.Yeltsin tự nguyện trao quyền lãnh đạo tối cao của quốc gia cho Thủ tướng Nga V.Putin theo quy định của Hiến pháp Liên bang Nga, với hy vọng con người này sẽ cứu nước Nga tránh được thảm họa tan rã và không còn là quốc gia độc lập có chủ quyền ⁽¹⁾. Tuy nhiên, toan tính của B.Yeltsin là V.Putin sẽ bảo đảm cho ông không bị luận tội sau khi nghỉ hưu. Đúng như dự tính của B.Yeltsin, văn kiện đầu tiên mà quyền Tổng thống V.Putin ký là sắc lệnh bảo đảm chế độ nghỉ hưu an toàn cho B.Yeltsin. Theo đó B.Yeltsin cũng như toàn bộ các thành viên trong bộ máy kiểu “gia đình trị” (một thuật ngữ thông dụng chỉ những nhân vật thân cận với chính phủ trong nhiệm kỳ cầm quyền của ông) sẽ không bị truy tố vì tội sử dụng quân đội trái hiến pháp chống lại nghị viện hợp pháp, vi phạm các điều luật, tham nhũng, hối lộ hay biến thủ của công.

⁽¹⁾ Юмашев рассказал как Ельцин выбрал Путина своим преемником. <https://tass.ru/politika/7182975>

2.2. Nước Nga trước ngưỡng cửa thiên niên kỷ thứ ba

Ngày 30/12/1999, trên cương vị Thủ tướng Nga, V.Putin công bố bài viết với tựa đề “Nước Nga trước ngưỡng cửa thiên niên kỷ thứ ba⁽²⁾”. Trong bài viết này, V.Putin phác họa những đường nét cơ bản về con đường phát triển của nước Nga trong thập kỷ tới.

Theo nhận định của V.Putin, dù là ngẫu nhiên hay không thì sự khởi đầu thiên niên kỷ thứ ba cũng trùng khớp về thời gian với một bước ngoặt sâu sắc diễn ra trên thế giới trong 20-30 năm trở lại đây với những thay đổi căn bản và rất nhanh chóng trong tất cả các lĩnh vực đời sống của toàn nhân loại liên quan với việc hình thành một hiện tượng được gọi là “xã hội hậu công nghiệp”. Đó là sự thay đổi cơ cấu kinh tế của xã hội, trong đó tỷ trọng sản xuất vật chất ngày càng giảm và gia tăng tỷ phần của lĩnh vực khác thường chỉ được gọi là thứ cấp. Đó là sự đổi mới không ngừng, nhanh chóng ứng dụng khoa học công nghệ tiên tiến và gia tăng sản lượng các sản phẩm công nghệ cao. Đó là sự phát triển như vũ bão của khoa học máy tính và viễn thông. Đó là sự quan tâm hàng đầu đến hoạt động quản lý, hoàn thiện hệ thống tổ chức và quản lý mọi lĩnh

⁽²⁾ Россия на рубеже тысячелетий. https://www.ng.ru/politics/1999-12-30/4_millennium.html

vực của đời sống xã hội. Cuối cùng, đó là vai trò hàng đầu của yếu tố con người. Chính con người, trình độ học vấn cao, trình độ chuyên nghiệp được đào tạo bài bản, hoạt động kinh doanh và hoạt động xã hội của con người đã trở thành động lực chính thúc đẩy sự phát triển.

Sự hình thành một xã hội kiểu mới dẫn tới hai động thái cần quan tâm. Một là, những thay đổi đang diễn ra không chỉ mang lại những cơ hội mới để cải thiện cuộc sống của con người mà còn đặt ra những thách thức và nguy cơ mới. Các vấn đề bức xúc nhất đã phát sinh trong tất cả các lĩnh vực khác của đời sống xã hội. Ngay cả những quốc gia phát triển tiên tiến nhất về kinh tế cũng phải đối mặt với các vấn đề như tội phạm có tổ chức, bạo lực gia tăng, tệ nghiện rượu và ma túy, vai trò giáo dục của gia đình ngày càng suy giảm v.v. Hai là, không phải tất cả các quốc gia đều được hưởng những lợi ích của một nền kinh tế hiện đại và sự phồn thịnh do nền kinh tế đó mang lại. Sự phát triển vượt bậc của khoa học - công nghệ và của nền kinh tế tiên tiến chỉ diễn ra ở một số ít các quốc gia mà ở đó đang ngự trị cái gọi là “tỷ phú vàng”. Một phần không nhỏ các quốc gia khác cũng đã đạt đến trình độ mới trong phát triển kinh tế và xã hội vào thời điểm kết thúc thế kỷ XX. Nhưng không thể cho rằng các quốc gia

đó cũng đã tham gia vào quá trình hình thành xã hội hậu công nghiệp. Đa số các quốc gia này thậm chí còn chưa tiếp cận được tới dấu mốc đó của lịch sử phát triển. Hơn nữa, có cơ sở để cho rằng sự chênh lệch đó sẽ còn tồn tại trong một thời gian rất dài nữa. Do đó, có cơ sở để nghĩ rằng, vào thời điểm chuẩn bị bước sang thiên niên kỷ thứ ba, nhân loại đang hướng đến thời đại mới không chỉ với niềm hy vọng mà còn cả nỗi lo âu.

Về thực trạng nước Nga, theo V.Putin, sẽ không nhằm nếu nói rằng, cảm xúc lo lắng và hy vọng ở người dân Nga là đặc biệt sâu sắc và mạnh mẽ bởi trên thế giới này có rất ít quốc gia trong thế kỷ XX phải trải qua nhiều thử thách như nước Nga. Thứ nhất, nước Nga ngày nay không nằm trong số các quốc gia tiêu biểu cho sự phát triển kinh tế và xã hội cao nhất của thế giới đương đại. Thứ hai, nước Nga hiện đang phải đối mặt với những vấn đề kinh tế và xã hội rất khó khăn. Trong những năm 1990, GDP của Nga đã giảm 2 lần. Xét về tổng GDP, Nga kém Mỹ 10 lần và kém Trung Quốc 5 lần. Sau cuộc khủng hoảng năm 1998, GDP bình quân đầu người của Nga giảm xuống dưới 3.500 USD - thấp hơn khoảng 5 lần so với mức trung bình của các nước G-8. Cơ cấu nền kinh tế Nga đã thay đổi. Các ngành công nghiệp chủ chốt trong tổ hợp

kinh tế quốc gia vẫn là ngành công nghiệp nhiên liệu, năng lượng điện, luyện kim đen và kim loại màu. Tỷ trọng của các ngành này trong GDP vào khoảng 15%, trong tổng khối lượng sản xuất công nghiệp là 50%, trong xuất khẩu hơn 70%. Năng suất lao động trong khu vực kinh tế thực rất thấp. Trong khi năng suất lao động trong các ngành nguyên liệu thô và năng lượng đạt gần với mức trung bình của thế giới, các ngành còn lại, tỷ lệ thấp hơn nhiều, chỉ bằng 20-24% chỉ số tương tự của Mỹ. Trình độ kỹ thuật và công nghệ của sản phẩm phần lớn được quyết định bởi tỷ lệ các thiết bị có tuổi thọ sử dụng 5 năm. Tỷ lệ này đã giảm từ 29% năm 1990 xuống còn 4,5% vào năm 1998. Hơn 70% tổng số máy móc thiết bị đã hoạt động trên 10 năm. Con số này cao hơn gấp đôi so với các chỉ số của các nước phát triển về kinh tế.

Tình trạng này là kết quả của việc đầu tư trong nước giảm dần, chủ yếu vào khu vực kinh tế thực. Các nhà đầu tư nước ngoài cũng không vội vàng đầu tư vào Nga. Tổng khối lượng đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Nga không vượt quá 11,5 tỷ USD. Để so sánh, con số tương tự ở Trung Quốc là 43 tỷ USD. Trong khi ở Nga gần đây chi tiêu cho hoạt động nghiên cứu khoa học và phát triển giảm, thì 300 công ty xuyên quốc gia lớn nhất trên thế giới đã đầu tư 216

tỷ đô la cho hoạt động này trong năm 1997 và khoảng 240 tỷ đô la vào năm 1998. Chỉ có 5% doanh nghiệp của Nga tham gia hoạt động đổi mới với quy mô cực kỳ nhỏ. Thiếu vốn đầu tư và không quan tâm đúng mức đến đổi mới dẫn tới hậu quả là sản lượng của các sản phẩm của Nga có khả năng cạnh tranh trên thị trường thế giới giảm mạnh xét về chỉ số giá cả - chất lượng. Nước Nga bị các đối thủ cạnh tranh nước ngoài lấn áp mạnh mẽ trên thị trường các sản phẩm dân dụng công nghệ cao. Tỷ trọng các sản phẩm của Nga trên thị trường này chiếm chưa đến 1%. Con số đó của Mỹ là 36% và của Nhật Bản là 30%.

Trong suốt những năm cải cách, thu nhập bằng tiền thực tế của người dân Nga không ngừng giảm sút. Thu nhập bình quân đầu người của người dân giảm mạnh do hậu quả của cuộc khủng hoảng năm 1998. Trong năm 1999, không thể khôi phục mức sống của người dân như trước khủng hoảng. Hiện tại, tính theo phương pháp của Liên hợp quốc, tổng thu nhập bằng tiền của người Nga chưa bằng 10% so với chỉ số tương tự của một công dân Mỹ. Các chỉ số quan trọng quyết định chất lượng cuộc sống của quốc gia như tình trạng sức khỏe và tuổi thọ trung bình của người dân cũng ngày càng giảm sút.

Tình hình kinh tế - xã hội khó khăn của nước Nga trước thiên niên kỷ thứ ba là hậu quả của hình thái kinh tế kiểu Xô Viết bị phá vỡ trong khi chưa hình thành hình thái kinh tế nào khác vào thời kỳ đầu công cuộc cải cách. Còn cơ chế thị trường phải áp dụng vào một hệ thống được xây dựng dựa trên những nền tảng hoàn toàn khác, có cấu trúc công kênh và bị biến dạng. Điều này đã ảnh hưởng đến quá trình cải cách. Nước Nga đã phải trả giá cho việc chú trọng quá mức vào sự phát triển của khu vực nguyên liệu thô và các ngành công nghiệp quốc phòng trong hệ thống kinh tế của Liên Xô gây thiệt hại đối với sự phát triển sản xuất hàng tiêu dùng và dịch vụ. Nga cũng chưa quan tâm đúng mức đến những ngành then chốt của nền kinh tế hiện đại như tin học, điện tử và truyền thông. Sự hạn chế cạnh tranh giữa các nhà sản xuất và các ngành công nghiệp đã cản trở tiến bộ khoa học và công nghệ, khiến nền kinh tế Nga không đủ sức cạnh tranh trên thị trường thế giới. Chính quyền Nga đã hạn chế, thậm chí kìm hãm sự chủ động và tinh thần kinh doanh của các doanh nghiệp cũng như người lao động. Vì thế, nước Nga đang phải gặt hái trái đắng của những thập kỷ đã qua, cả những trái đắng về vật chất lẫn tinh thần.

Theo V.Putin, những thiệt hại trong công cuộc đổi mới nước Nga không phải là không thể tránh khỏi. Đó là hậu quả của những tính toán sai lầm và thiếu kinh nghiệm của chính quyền. Nước Nga đã không thể tránh khỏi những vấn đề chủ yếu mà xã hội đang phải đối mặt. Con đường dẫn đến thị trường và dân chủ dường như là khó khăn đối với tất cả các quốc gia vào trong những năm 1990. Trong đó, các quốc gia đều trải qua những khó khăn gần giống nhau, mặc dù mức độ khó khăn ở các quốc gia khác nhau là khác nhau. Hiện nay, nước Nga đã hoàn thành giai đoạn đầu tiên và cũng là giai đoạn chuyển tiếp của công cuộc cải cách kinh tế và chính trị. Bất chấp tất cả những khó khăn và sai lầm, nước Nga đã bước lên đại lộ mà cả nhân loại đang đi theo. Kinh nghiệm thế giới chứng minh một cách thuyết phục, chỉ có con đường này mới mở ra triển vọng thực sự về tăng trưởng kinh tế năng động và nâng cao mức sống của người dân.

Giờ đây, nước Nga đang phải đối mặt những câu hỏi cần phải giải quyết tiếp. Đó là, làm thế nào để các cơ chế thị trường mới hoạt động hết công suất? Làm thế nào để có thể vượt qua sự chia rẽ sâu sắc về hệ tư tưởng và chính trị trong xã hội? Nhân dân Nga cần nỗ lực để đạt được những mục tiêu chiến lược nào? Nước Nga đang

nhìn thấy vị thế của Tổ quốc mình như thế nào trong cộng đồng thế giới trong thế kỷ XXI? Nước Nga muốn đạt tới cột mốc nào của sự phát triển kinh tế, xã hội và văn hóa trong 10-15 năm nữa? Điểm mạnh và điểm yếu của nước Nga là gì? Ngày nay nước Nga có những nguồn lực vật chất và tinh thần nào? Đó là những câu hỏi do chính cuộc sống đặt ra. Nếu không tìm được câu trả lời rõ ràng và dễ hiểu cho tất cả mọi người, nước Nga sẽ không thể tiến lên phía trước với tốc độ nhanh để đạt tới những cột mốc xứng đáng với vị thế một cường quốc. Câu trả lời cho những câu hỏi trên đây, cũng như tương lai của nước Nga liên quan chặt chẽ với những bài học rút ra được từ quá khứ và hiện tại.

Bài học thứ nhất là, trong gần ba phân tư thế kỷ qua, nước Nga đã phát triển theo học thuyết chủ nghĩa cộng sản. Sẽ là sai lầm nếu không nhìn thấy, chứ đừng nói là phủ nhận, những thành tựu hiển nhiên của thời kỳ đó. Nhưng sẽ là một sai lầm lớn hơn nếu không nhận ra cái giá quá lớn mà xã hội và con người phải trả trong quá trình áp dụng học thuyết đó vào xã hội. Cách tiếp cận theo lối ý thức hệ đối với sự phát triển kinh tế khiến nước Nga ngày càng tụt hậu so với các nước phát triển. Thật cay đắng khi phải thừa nhận điều đó nhưng trong gần bảy thập kỷ qua

nước Nga đã đi theo một con đường rẽ bẻ tấc, chệch khỏi mô hình kinh tế thị trường vốn là đại lộ của nền văn minh nhân loại.

Bài học thứ hai là nước Nga đã vượt qua giới hạn tột cùng của các biến động chính trị và kinh tế - xã hội, các trận đại hồng thủy và cuộc cải tổ triệt để. Chỉ có những kẻ cuồng tín hoặc những lực lượng chính trị cực kỳ vô cảm hoặc thờ ơ với nước Nga, với nhân dân, mới có thể hô hào tiến hành thêm một cuộc cách mạng nữa. Dưới bất kể khẩu hiệu nào, cộng sản, dân tộc - yêu nước hay tự do cấp tiến, muốn thay đổi tất cả thì cả nhà nước và người dân sẽ không thể chấp nhận. Sự kiên nhẫn, khả năng bảo tồn cũng như sáng tạo của dân tộc đã tới giới hạn tột cùng. Chỉ đơn giản là xã hội sẽ sụp đổ hoàn toàn về kinh tế, chính trị, tâm lý và đạo đức. Do đó, các lực lượng chính trị - xã hội sẽ phải đưa ra trước nhân dân một chiến lược phục hồi và phát triển thịnh vượng cho nước Nga. Chiến lược này sẽ dựa vào tất cả những thành tựu đã đạt được trong quá trình cải cách thị trường và dân chủ. Chiến lược đó cũng phải được thực hiện bằng các phương thức tiến hóa, cân đối, từng bước một, trong điều kiện ổn định chính trị và không làm cho điều kiện sống của người dân Nga xấu

đi. Đây là một yêu cầu bất di bất dịch xuất phát từ hoàn cảnh của nước Nga hiện nay.

Bài học thứ ba là, kinh nghiệm của những năm 1990 chứng tỏ rõ ràng rằng, công cuộc đổi mới thực sự thành công và không kéo theo những tổn thất quá lớn đối với đất nước không thể đạt được bằng cách áp dụng một cách đơn giản các mô hình và đề án trù tượng rút ra từ sách giáo khoa nước ngoài vào điều kiện của nước Nga. Việc sao chép một cách máy móc kinh nghiệm của các quốc gia khác sẽ không dẫn đến thành công. Mỗi quốc gia, trong đó có Nga, có nhiệm vụ tìm kiếm con đường đổi mới của riêng mình. Nước Nga vẫn chưa thành công trong hoạt động này. Chỉ trong một vài năm gần đây người Nga bắt đầu nhận thấy con đường đi và mô hình cải cách cho riêng mình. Chỉ có thể tin tưởng vào một tương lai tốt đẹp một khi có thể kết hợp một cách hữu cơ các nguyên tắc phổ quát của nền kinh tế thị trường và dân chủ với thực tế của nước Nga.

Những bài học đó cho phép xác định những đường nét của một chiến lược dài hạn nhằm vượt qua cuộc khủng hoảng kéo dài, tạo tiền đề cho sự phát triển nhanh chóng và bền vững kinh tế - xã hội của đất nước trong một thời gian tương đối ngắn. Theo tính toán của các chuyên gia, để đạt

được mức GDP bình quân đầu người tương đương với các nước hiện đại như Bồ Đào Nha hay Tây Ban Nha là những quốc gia không thuộc nhóm các nước dẫn đầu nền kinh tế thế giới, Nga sẽ phải cần khoảng 15 năm với tốc độ tăng trưởng GDP ít nhất 8%/năm. Nếu trong 15 năm đó duy trì tốc độ tăng trưởng GDP ở mức 10%/năm thì Nga sẽ đạt được mức GDP bình quân đầu người hiện nay của nước Anh hoặc nước Pháp. Giả sử tính toán của các chuyên gia không hoàn toàn chính xác thì mức độ tụt hậu về kinh tế hiện nay không quá lớn và do đó Nga có thể vượt qua sự tụt hậu đó nhanh hơn. Vì vậy, cần phải xây dựng và thực hiện một chiến lược dài hạn càng sớm càng tốt. Bước đầu tiên theo hướng này đã được thực hiện. Vào cuối tháng 12/1999, theo sáng kiến của chính phủ Nga, Trung tâm nghiên cứu chiến lược đã được thành lập và bắt đầu hoạt động. Trung tâm này sẽ tập hợp đội ngũ trí thức tốt nhất của Nga để chuẩn bị các kiến nghị, đề xuất, các dự án phát triển lý luận cũng như thực tiễn để hoạch định chiến lược phát triển cũng như đề ra các biện pháp hiệu quả nhất để giải quyết các vấn đề trong quá trình thực hiện chiến lược. Cần lưu ý, việc tạo ra được động lực tăng trưởng cần thiết không chỉ là vấn đề kinh tế mà còn là vấn đề chính trị, và theo một nghĩa nào đó, còn là vấn đề tư tưởng. Chính xác hơn là vấn đề tư tưởng, tinh thần và đạo đức. Hơn nữa, khía

cạnh đạo đức trong giai đoạn hiện nay có ý nghĩa đặc biệt nhìn từ quan điểm đoàn kết xã hội Nga.

Sẽ không thể có được công việc sáng tạo có hiệu quả mà nước Nga đang rất cần lúc này trong một xã hội bị chia rẽ và nội bộ bất đồng. Một xã hội bị chia rẽ thành các giai tầng và các lực lượng chính trị cổ súy các giá trị cơ bản khác nhau và theo đuổi các định hướng tư tưởng cơ bản khác nhau. Trong thế kỷ vừa qua, Nga đã hai lần rơi vào trạng thái như vậy. Đó là sau tháng 10/1917 và trong những năm 1990. Vì thế, hiện nay, hơn lúc nào hết, để tiếp tục phát triển, nước Nga rất cần có được sự đồng thuận trong xã hội.

Trước hết là sự đồng thuận về các vấn đề cốt lõi như mục tiêu, giá trị, cột mốc phát triển đang là những điều mong muốn và hấp dẫn đối với đại đa số người Nga. Một trong những lý do chính khiến công cuộc cải cách vừa qua diễn ra quá chậm chạp và khó khăn chính là do thiếu sự đồng thuận của người dân và sự đoàn kết xã hội. Người dân mong muốn sự ổn định, tự tin, khả năng hoạch định tương lai của họ và của con cái họ không phải cho một tháng, mà trong nhiều năm, nhiều thập kỷ. Họ muốn làm việc trong điều kiện hòa bình, an ninh và trật tự được pháp luật bảo đảm lâu dài. Họ muốn sử dụng các cơ hội và triển

vọng mở ra nhiều hình thức sở hữu, tự do kinh doanh, quan hệ thị trường. Trên cơ sở đó bắt đầu quá trình nhân dân chấp nhận và tiếp thu những giá trị nhân văn phổ quát của loài người, vượt lên trên lợi ích nhóm và sắc tộc. Người dân đã chấp nhận các giá trị như quyền tự do ngôn luận, quyền được đi du lịch nước ngoài, các quyền chính trị cơ bản khác và các quyền tự do cá nhân. Mọi người coi trọng việc họ có thể sở hữu tài sản, quyền kinh doanh và tạo ra tài sản.

Sự đồng thuận xã hội dựa vào trên một điểm tựa khác được kết tinh từ những giá trị truyền thống và bản sắc của người Nga. Đó là lòng yêu nước. Đối với đa số người Nga, lòng yêu nước là tinh thần tự hào về Tổ quốc, về lịch sử và những thành tựu của đất nước. Đó là mong muốn làm cho Tổ quốc trở nên mạnh mẽ hơn, tươi đẹp hơn, giàu mạnh hơn, hạnh phúc hơn. Khi những tình cảm này không xuất phát từ tính kiêu ngạo dân tộc và tham vọng đế quốc thì không có gì đáng chê trách cả. Tình yêu đất nước là nguồn gốc của lòng dũng cảm, tính kiên cường và sức mạnh của con người. Một khi đánh mất lòng yêu nước, lòng tự hào và phẩm giá dân tộc gắn liền với nó thì cũng đồng nghĩa với việc đánh mất chính mình như là một dân tộc có khả năng đạt được những thành tựu vĩ đại.

Điểm tựa tiếp theo của sự đồng thuận xã hội là tinh thần cường quốc. Nga đã và sẽ vẫn là một đất nước vĩ đại. Điều này xuất phát từ các đặc điểm vốn có về địa - chính trị, về kinh tế và về văn hóa của nước Nga. Các đặc điểm đó xác định trạng thái nhận thức - tâm lý và định hướng lợi ích của người Nga cũng như chính sách của nhà nước trong suốt chiều dài lịch sử. Hiện nay không thể không xác định rõ những đặc điểm đó. Nhưng ngày nay trạng thái nhận thức-tâm lý và định hướng lợi ích của người Nga cần phải được bổ sung thêm nội hàm mới. Trong thế giới đương đại, sức mạnh cường quốc của đất nước được thể hiện không chỉ ở sức mạnh quân sự mà còn ở khả năng dẫn đầu trong việc sáng tạo và ứng dụng công nghệ tiên tiến; đảm bảo mức phúc lợi cao cho người dân; khả năng bảo đảm an ninh và bảo vệ lợi ích quốc gia trên trường quốc tế.

Một điểm tựa rất quan trọng nữa để xây dựng sự đồng thuận xã hội là vai trò của nhà nước. Nước Nga sẽ không sớm trở thành phiên bản thứ hai của nước Mỹ hay nước Anh, nơi các giá trị tự do có truyền thống lịch sử sâu sắc. Thể chế và cấu trúc của nhà nước bền vững luôn đóng một vai trò vô cùng quan trọng đối với đời sống của đất nước và nhân dân. Một nhà nước mạnh đối với người Nga

đóng vai trò bảo đảm trật tự, khởi xướng và là động lực chính của bất kỳ sự thay đổi nào. Xã hội Nga đương đại không đánh đồng một nhà nước mạnh mẽ và hiệu quả với một nhà nước chuyên chế. Nước Nga đã học cách coi trọng lợi ích của dân chủ, pháp quyền, tự do cá nhân và chính trị. Đồng thời, người dân Nga đang lo lắng về sự suy yếu rõ ràng của quyền lực nhà nước. Xã hội muốn khôi phục vai trò định hướng và điều tiết của nhà nước ở mức độ cần thiết xuất phát từ truyền thống và tình hình hiện tại của đất nước.

Sự đồng thuận xã hội còn dựa vào tinh thần đoàn kết. Có một thực tế là, ở Nga, mong muốn hướng tới các hình thức hoạt động tập thể luôn chiếm ưu thế đối với chủ nghĩa cá nhân. Một thực tế khác nữa là tính gia trưởng đã ăn sâu vào xã hội Nga. Đa số người Nga đã quen với ý nghĩ cho rằng vị thế của họ được nâng lên không chỉ bằng nỗ lực, sự tháo vát và sáng kiến của bản thân mà chủ yếu là nhờ sự giúp đỡ và hỗ trợ của nhà nước và xã hội. Tư tưởng này đã từng tồn tại lâu dài. Không nên và không thể tranh luận tư tưởng này tốt hay xấu, mà điều quan trọng là tư tưởng này vẫn đang tồn tại, thậm chí chiếm ưu thế. Do đó, không thể không tính đến thực trạng này và cần được xem xét trước hết trong chính sách xã hội.

Vì thế, sự đồng thuận xã hội ở nước Nga sẽ hình thành như một kiểu hợp kim, một sự kết hợp hữu cơ giữa các giá trị phổ quát của nhân loại với các giá trị nguyên bản của nước Nga đã từng đứng vững trước thử thách của thời gian. Không thể để mặc cho những mầm mống đầu tiên của sự đồng thuận công dân bị chà đạp bởi sức nóng của các cuộc vận động chính trị và các cuộc bầu cử. Theo nghĩa này, kết quả của các cuộc bầu cử gần đây vào Hạ viện Nga tạo ra tinh thần lạc quan lớn, thể hiện sự chuyển biến theo hướng ổn định và sự đồng thuận của người dân trong xã hội. Chủ nghĩa cấp tiến, chủ nghĩa cực đoan, tinh thần đối lập đã bị đa số người dân Nga bác bỏ. Có thể, lần đầu tiên trong những năm cải cách, những điều kiện chính trị thuận lợi như vậy đã hình thành để phối hợp các nhánh chính quyền hành pháp và lập pháp. Các chính trị gia nghiêm túc có các đảng phái và phong trào đại diện trong Hạ viện Nga không thể không rút ra kết luận thích hợp từ thực tế này. Theo đó, tinh thần trách nhiệm đối với số phận của nhân dân và đất nước sẽ chiếm ưu thế.

Nước Nga đang ở giai đoạn mà ngay cả chính sách kinh tế và xã hội đúng đắn nhất cũng không thể thực hiện được nếu chính quyền và các cơ quan quản lý nhà nước yếu kém. Chìa khóa cho sự hồi sinh và trỗi dậy của nước

Nga ngày nay là chính sách của nhà nước. Nga cần có một chính quyền nhà nước mạnh và do đó phải xây dựng được một chính quyền như thế. Đây không phải là hướng tới một hệ thống chính trị độc đoán. Lịch sử chứng minh một cách thuyết phục rằng, tất cả các chế độ độc tài và các hệ thống chính quyền độc tài không thể tồn tại lâu dài. Chỉ có các hệ thống dân chủ là trường tồn. Chính quyền nhà nước mạnh ở Nga là một nhà nước dân chủ, dựa trên cơ sở luật pháp và có năng lực quản lý liên bang.

Nước Nga hiện đã có một bản Hiến pháp mới. Phần nói về quyền và tự do cá nhân trong Hiến pháp Nga có thể được coi là văn kiện pháp lý tốt nhất thế giới. Lúc này, nhiệm vụ thực sự quan trọng không chỉ là soạn thảo một Hiến pháp mới của đất nước mà là biến việc thực thi Hiến pháp hiện hành cũng như các đạo luật được thông qua trên cơ sở của Hiến pháp đó trở thành chuẩn mực trong đời sống của nhà nước, xã hội và cá nhân. Vấn đề quan trọng là tính hợp hiến của các đạo luật đã được thông qua. Hiện nay ở Nga có hàng nghìn đạo luật liên bang và hàng nghìn đạo luật của các nước cộng hòa, các vùng lãnh thổ và khu vực, các khu tự trị. Không phải tất cả các bộ luật đó đều phù hợp với Hiến pháp của Liên bang Nga. Nếu Bộ Tư pháp, Văn phòng Công tố và cơ quan tư pháp tiếp tục giải

quyết vấn đề này một cách chậm chạp như hiện nay, thì hàng loạt các luật không rõ ràng hoặc đơn giản là không có thẩm quyền theo đúng Hiến pháp Nga sẽ không có giá trị pháp lý và ý nghĩa chính trị. Khi đó, vấn đề bảo vệ hiến pháp của nhà nước, năng lực hoạt động của trung tâm quyền lực liên bang và khả năng quản lý của đất nước cũng như sự toàn vẹn chủ quyền của nước Nga sẽ bị đặt dấu hỏi nghi vấn. Trong những năm cải cách đã tích tụ nhiều vấn đề khó khăn trong lĩnh vực kinh tế và xã hội Nga. Hiện nay tình hình thực sự phức tạp. Bất chấp mọi thứ, nước Nga vẫn duy trì tiềm năng trí tuệ và con người. Nhiều thành tựu nghiên cứu khoa học - kỹ thuật và công nghệ tiên tiến có triển vọng vẫn còn đó. Tài nguyên thiên nhiên của nước Nga vẫn còn rất dồi dào. Vì vậy, nước Nga vẫn được bảo đảm một tương lai xứng đáng. Đồng thời, nước Nga cần rút ra bài học kinh nghiệm từ những năm 1990 và tiếp thu kinh nghiệm từ những cải cách thị trường. Nước Nga đang trải qua một trong những giai đoạn khó khăn nhất trong lịch sử nhiều thế kỷ của chính mình. Có lẽ, lần đầu tiên trong 200-300 năm qua, nước Nga phải đối mặt với nguy cơ thực sự là rơi vào nhóm các quốc gia ở vị trí thứ hai, hoặc thậm chí là thứ ba trên thế giới. Để ngăn chặn điều này xảy ra, cần phải huy động và phối hợp nỗ lực lớn lao về trí tuệ, vật chất và tinh thần của dân tộc Nga.

2.3. V.Putin - người cứu nước Nga thoát khỏi cuộc khủng hoảng toàn diện

Di sản mà V.Putin kế thừa từ B.Yeltsin là một nước Nga đang lâm vào cuộc khủng hoảng toàn diện về kinh tế - xã hội, chính trị và quốc phòng. Theo Chủ tịch Ủy ban Quản lý Tài sản quốc gia Nga V. Polevanov, quá trình cải cách trong những năm 1990 đã xóa sổ hàng nghìn xí nghiệp công nghiệp hiện đại, trong đó có 250 xí nghiệp và nhà máy lớn của tổ hợp công nghiệp quốc phòng Nga đã từng là niềm tự hào của Liên Xô trước đây. Ngành nông nghiệp Nga cũng bị lụn bại, không còn khả năng sản xuất đủ các mặt hàng lương thực và thực phẩm thiết yếu. Các lực lượng vũ trang Nga bị rối loạn về tổ chức và mất sức chiến đấu. Xét theo nhiều chỉ số kinh tế, vào cuối những năm 1990, nước Nga chỉ được xếp ngang hàng với các nước kém phát triển như Zimbabwe hay Honduras. Trong khi đó, hàng trăm tổ chức phi chính phủ xuất hiện ở Nga để thực hiện các hoạt động mua chuộc, lôi kéo, dụ dỗ, tuyên truyền và tổ chức các hoạt động phá hoại. Đặc biệt là Mỹ và đồng minh đã sử dụng các tổ chức khủng bố để can thiệp, gây ra cuộc chiến tranh huynh đệ tương tàn ở nước Cộng hòa tự trị Chechnya của Nga. Làn sóng xung đột sắc tộc và ly khai nổi lên có thể làm tan rã nước Nga

từ bên trong, không để Nga tồn tại như một quốc gia có chủ quyền. Tuy nhiên, thiệt hại lớn và nghiêm trọng hơn rất nhiều so với thiệt hại kinh tế đối với nước Nga là người dân lâm vào cuộc khủng hoảng toàn diện về nhận thức tư tưởng, mất niềm tin khi mô hình chủ nghĩa xã hội hiện thực ở Liên Xô đã bị sụp đổ hoàn toàn.

Dù lựa chọn định hướng phát triển thế nào thì thách thức nghiệt ngã nhất và cũng là nhiệm vụ đầu tiên và quan trọng nhất mà quyền Tổng thống V.Putin phải đối mặt là cuộc chiến tranh khủng bố đang lan rộng ở Cộng hòa Chechnya và ở nhiều nơi khác trên lãnh thổ Liên bang Nga đang trực tiếp đe dọa sự tồn vong của nước Nga. Do đó, quyết sách chính trị đầu tiên và quan trọng nhất của quyền Tổng thống V.Putin là tập hợp một lực lượng vũ trang được chọn lựa và trực tiếp chỉ huy để đánh bại các lực lượng khủng bố đang hoành hành ở Chechnya. Thắng lợi quan trọng đó có ý nghĩa như một lời giới thiệu đầy sức thuyết phục trước người dân Nga về V.Putin. Trước khi được trao quyền Tổng thống Nga, đa số người dân Nga và ngay cả nhiều quan chức trong chính quyền của Tổng thống B.Yeltsin đều không biết V.Putin là người thế nào. Với chiến công đánh bại chủ nghĩa khủng bố ở Chechnya, trong cuộc bầu cử ngày 26/3/2000, V.Putin đã

giành được tỷ lệ số phiếu ủng hộ cao nhất trong số 10 ứng cử viên khác và trở thành tổng thống thứ hai của Liên bang Nga sau khi Liên Xô tan rã⁽¹⁾.

Định hướng cải cách nước Nga dưới thời V.Putin được gói gọn trong tuyên bố nổi tiếng của ông: “Những ai không thấy luyến tiếc về sự sụp đổ Liên Xô, người đó không có trái tim. Còn những ai muốn phục hồi Liên Xô y nguyên như trước, người đó không có khối óc”⁽²⁾. Theo đó, chiến lược cải cách của V.Putin đã kế thừa một số giá trị Xô Viết để xây dựng và phát triển một nước Nga mới. Vì thế, Tổng thống V.Putin không tán thành việc người tiền nhiệm xóa bỏ quá khứ Liên bang Xô Viết ra khỏi lịch sử nước Nga bởi quá khứ Xô Viết là một phần quan trọng trong lịch sử Nga và di sản của Liên Xô để lại có ảnh hưởng lớn và sâu rộng tới quá trình hình thành xã hội Nga đương đại. Với quan điểm đó, Tổng thống V.Putin quyết định phục hồi một số biểu tượng thời Xô Viết như tiếp tục sử dụng lá cờ đỏ của Hồng quân Liên Xô, tiêu ngữ Ngôi sao Xô Viết và Quốc ca Liên Xô. Theo đó, ngày 25/12/2000, Tổng thống V.Putin ký ban hành các đạo luật

⁽¹⁾ Россия на рубеже тысячелетий (1997-2000).
<http://studlib.com/content/view/990/20/>

⁽²⁾ Путин: Кто не жалеет о распаде СССР, у того нет сердца.
<https://aif.ru/politics/world/251189>

liên bang do Duma Quốc gia Nga đề xuất và đã được Hội đồng liên bang thông qua. Đó là, Đạo luật về Quốc kỳ Liên bang Nga, Đạo luật về Quốc huy Liên bang Nga, Đạo luật về Quốc ca Liên bang Nga trên nền nhạc Quốc ca Liên Xô, Đạo luật về Quân kỳ của Các lực lượng vũ trang Liên bang Nga. Những quyết định này của V.Putin đã tạo được ấn tượng tốt với đa số dân chúng Nga. Trả lời những người chỉ trích các quyết định đó, Tổng thống V.Putin lập luận rằng, ông là tổng thống của mọi người Nga, bao gồm cả những người về hưu đã mất mọi thứ sau khi Liên Xô bị giải thể nhưng vẫn trung thành với những biểu tượng của quá khứ.

Sau khi Liên Xô tan rã, nước Nga kế thừa một hệ thống chính trị ở trong tình trạng khủng hoảng, trong đó không chỉ không còn một chính đảng cầm quyền mà còn xuất hiện hàng chục đảng phái chính trị khác nhau. Với hệ thống chính trị này, là một quốc gia có diện tích lớn nhất thế giới trải dài trên hai lục địa Á - Âu, nước Nga đứng trước nguy cơ bị tranh giành giữa các chủ thể liên bang cũng như các đảng phái chính trị. Do đó, ngay sau khi nhậm chức, Tổng thống V.Putin đã đưa ra nhiều biện pháp khẩn cấp nhằm tái lập và tăng cường quyền lực quản lý của Điện Kremlin đối với đời sống chính trị Nga và ông gọi đó là “nền dân chủ có chủ quyền”. Ngay sau khi nhậm

chức vào ngày 07/05/2000, Tổng thống V.Putin đã thông qua nhiều quyết sách nhằm tái lập quyền lực kiểm soát của chính quyền trung ương đối với đời sống chính trị trên toàn lãnh thổ Liên bang Nga. Thời B.Yeltsin cầm quyền, ở Nga có 89 vùng lãnh thổ chính trị cấp dưới liên bang như các nước cộng hoà, vùng, tỉnh và hai thành phố Moscow và Saint - Peterburg đều được trao những quyền tự trị rất lớn, dẫn tới tình trạng phá vỡ liên kết liên bang, vô hình trung tạo điều kiện cho các phong trào li khai trỗi dậy mà điển hình là ở Cộng hòa Chechnya. Vì thế, Tổng thống V.Putin quyết định bổ nhiệm các quan chức được trao đại diện toàn quyền của Điện Kremlin tại các vùng để đưa các quy định của các địa phương phù hợp với thể chế liên bang. Tiếp đến, Tổng thống V.Putin quyết định cải cách hệ thống Thượng viện Nga. Các thống đốc và người đứng đầu bộ máy quyền lực của các vùng trước đây nghiêm nhiên là thành viên của Hội đồng liên bang thì nay sẽ được thay thế bằng các đại diện do Điện Kremlin chỉ định. Từ tháng 09/2000, Tổng thống V.Putin quyết định thành lập Hội đồng nhà nước với các thành viên là người đứng đầu các chủ thể liên bang.

Đầu năm 2005, Tổng thống V.Putin phê chuẩn Đạo luật về bầu cử vào Hạ viện Nga. Theo đó, các ứng cử viên

do các đảng đề cử và bãi bỏ cơ chế đại diện của các khu vực. Tổng thống V.Putin còn phê chuẩn nội dung điều chỉnh luật pháp liên bang cho phép chính đảng nào giành thắng lợi trong các cuộc bầu cử vào cơ quan lập pháp khu vực được quyền đề cử ứng cử viên thống đốc khu vực lên tổng thống Nga để được phê chuẩn. Vào thời điểm đó, đa số thống đốc khu vực là người của Đảng Nước Nga thống nhất - chính đảng ủng hộ Tổng thống V.Putin. Năm 2007, có 70 trong số 86 thống đốc khu vực và đa số giám đốc các tổng công ty và các trường đại học đều là người của Đảng Nước Nga thống nhất.

Trong quá trình tư nhân hóa ồ ạt trong những năm cầm quyền của Tổng thống B.Yeltsin nổi lên rất nhiều “tỷ phú sau một đêm” bắt đầu lũng đoạn chính trường Nga. Theo đó, họ dùng rất nhiều tiền để lũng đoạn cơ quan lập pháp Nga theo hướng thông qua các đạo luật cho phép các công ty nước ngoài khai thác tài nguyên của Nga. Thậm chí, các tài phiệt Nga còn dùng tiền để vận động tranh cử nhằm đưa người của họ vào Điện Kremlin. Do đó, ngay trong những ngày đầu tiên trong nhiệm kỳ thứ nhất, Tổng thống V.Putin quyết định dàn xếp quan hệ với các nhóm tài chính - công nghiệp lớn, theo đó họ không được can thiệp vào chính trường Nga. Trước khi V.Putin cầm quyền

ở Điện Kremlin, các nguồn tài chính cũng như các đề chế truyền thông của các tài phiệt Nga từng là những vũ khí quan trọng trong cuộc chiến tranh giành quyền lực sau khi Liên Xô tan rã. Vì thế, một trong những biện pháp của V.Putin nhằm ổn định chính trị là kiểm soát toàn bộ phương tiện truyền thông Nga và các lĩnh vực có ý nghĩa quan trọng then chốt trong nền kinh tế Nga. Trong cuộc bầu cử vào Hạ viện Nga năm 2003, Đảng Nước Nga thống nhất ủng hộ Tổng thống V.Putin đã giành thắng lợi. Khi đó, đa số các kênh truyền hình Nga và báo chí Nga nằm dưới quyền quản lý trực tiếp hay gián tiếp của Điện Kremlin. Vì thế, trong cuộc bầu cử tổng thống tự do và công bằng trong năm 2004, thắng lợi của Tổng thống V.Putin một phần lớn là do nhận được sự ủng hộ của bộ máy truyền thông mà Điện Kremlin đã giành được quyền kiểm soát.

Trong số các biện pháp cải cách chính trị, Tổng thống V.Putin kiên quyết chống lại sự can thiệp của Mỹ và phương Tây vào nội tình của nước Nga thông qua các tổ chức phi chính phủ (NGO). Tuy gọi là “phi chính phủ” nhưng các tổ chức này ngày càng liên hệ chặt chẽ với chính phủ nhiều nước, thậm chí hiện diện trong các chiến dịch tranh cử núp dưới vỏ bọc “hoạt động vì mục đích

nhân đạo”. Trong đó, Quỹ hỗ trợ dân chủ của Mỹ NED (National Endowment for Democracy) ráo riết thâm nhập vào diễn biến chính trị ở Nga, tài trợ cho Trung tâm tin tức quốc tế đặt tại Moscow. Từ Trung tâm này, hơn 80 NGO có thể nhận tin tức để tổ chức họp báo về nhiều vấn đề chính trị - xã hội của Nga. NED còn tài trợ cho nhiều tổ chức thanh niên và các diễn đàn thảo luận dưới nhiều hình thức khác nhau với mục đích "bồi dưỡng thể hệ lãnh đạo mới cho đất nước Nga". Thực chất là xây dựng “đội quân thứ năm” ở Nga. Chỉ tính riêng năm 2010, NED bỏ ra 278.300 USD để tài trợ cho hàng chục chương trình vận động chính trị trên khắp nước Nga. Vì thế, năm 2006, Tổng thống V.Putin quyết định cấm hoạt động của các tổ chức như Cơ quan giám sát nhân quyền, Tổ chức ân xá quốc tế, Viện quốc tế của Đảng Cộng hòa (Mỹ) cùng với hơn 90 NGO do những tổ chức này can thiệp vào công việc nội chính của Nga. Trả lời phỏng vấn báo Mỹ CNN, Tổng thống V.Putin cho biết, ông chống lại các giá trị văn hóa ngoại lai du nhập từ phương Tây bởi nó sẽ gây băng hoại văn hóa truyền thống Nga. Năm 2013, Tổng thống V.Putin thông qua luật cấm mọi hình thức tuyên truyền về đồng tính luyến ái, hôn nhân đồng tính và chuyển giới cho trẻ vị thành niên. Đây là nỗ lực nhằm bảo vệ và cổ vũ những giá trị văn hóa truyền thống của Nga.

Tổng thống V.Putin còn phê chuẩn đạo luật quy định những NGO nào tham gia hoạt động chính trị phải đăng ký là “cơ quan nước ngoài” với Bộ Tư pháp Nga và phải nộp báo cáo hoạt động định kỳ hằng quý. Theo đạo luật này, bất kỳ tổ chức nước ngoài nào bị coi là “không thiện ý” sẽ bị cấm hoạt động trên lãnh thổ Liên bang Nga. Đạo luật xác định rõ, “không thiện ý” nghĩa là các tổ chức có hoạt động đe dọa đến an ninh, quốc phòng, trật tự Hiến pháp của Liên bang Nga. Trong trường hợp vi phạm, các tổ chức này có thể bị phạt tiền đến 100.000 Ruble và bị truy tố hình sự, thậm chí mức phạt có thể lên đến 500.000 Ruble với hình phạt 5 năm lao động bắt buộc, hạn chế đi lại hoặc thậm chí phạt tù tới 8 năm⁽¹⁾. Đạo luật này là một biện pháp ngăn ngừa cần thiết và kịp thời trong bối cảnh Mỹ đứng đầu phương Tây thực hiện nhiều biện pháp cấm vận nhằm vào Nga. Năm 2006, Tổng thống V.Putin ra quyết định cấm hoạt động của hơn 90 tổ chức “phi chính phủ” trên lãnh thổ Nga. Đây là những tổ chức đã từng đóng vai trò quan trọng trong việc làm sụp đổ Liên Xô và hiện nay tiếp tục chống phá Nga.

(1) <https://baomoi.com/ong-putin-ky-du-luat-bop-nghet-cuoc-song-cua-cac-ngo/c/16682460.epi>

Để phát triển kinh tế, kế thừa những giá trị tốt đẹp truyền thống trong lịch sử, trong đó có thời kỳ Xô Viết, nước Nga dưới thời cầm quyền của V.Putin đã lựa chọn mô hình phát triển tiên tiến nhất và hiện đại nhất của thế giới. Đó là mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội có sự quản lý của nhà nước, theo đó sự phát triển kinh tế theo cơ chế thị trường gắn chặt với việc đáp ứng các nhu cầu xã hội của người dân. Vì thế, chính sách xã hội trở thành yếu tố cấu thành hệ thống kinh tế quốc dân. Mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội đã từng được áp dụng thành công ở nhiều nước châu Âu, khởi đầu là Cộng hòa Liên bang Đức từ những năm sau Chiến tranh thế giới thứ hai⁽¹⁾. Tổng thống V.Putin coi mô hình này là đại lộ của nền văn minh thế giới. Mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội của Nga có mấy đặc điểm đáng chú ý: (1) dựa trên cơ sở hiện đại hóa các lĩnh vực kinh tế truyền thống như dầu khí, nông nghiệp, giao thông vận tải, ưu tiên phát triển công nghệ cao; (2) biến quá trình đổi mới công nghệ thành yếu tố tăng trưởng kinh tế trong tất cả các lĩnh vực kinh tế, nâng cao năng suất lao động trong các lĩnh vực quyết định khả năng cạnh tranh và giảm chi phí

(¹) <https://research-journal.org/economical/socialno-orientiro-vannaya-ekonomika-v-rossii-vektor-razvitiya/>

năng lượng, gia tăng đáng kể số lượng các xí nghiệp công nghiệp đổi mới công nghệ; (3) hình thành nền kinh tế tri thức và công nghệ cao đóng vai trò dẫn đầu trong nền kinh tế vào năm 2020 và chiếm 17-20% GDP; (4) tạo cơ sở kinh tế vững chắc để thực hiện chính sách xã hội hướng tới mục đích không ngừng cải thiện và nâng cao chất lượng cuộc sống cho người dân^(2,3). Như vậy, điều kiện quan trọng nhất để phát triển mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội ở Nga là duy trì sự cân bằng giữa hiệu quả của kinh tế thị trường với việc bảo đảm công bằng xã hội, trong đó kết hợp hài hòa và tốt nhất giữa lợi ích của nhà nước và của từng thành viên xã hội. Những nội dung cơ bản về phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội ở Nga đã được đề ra trong các văn kiện Chiến lược dài hạn phát triển kinh tế - xã hội của Liên bang Nga tới năm 2020, Chiến lược an ninh quốc gia của Liên bang Nga đến năm 2020 và Chương trình mục tiêu liên bang nhằm khắc phục sự khác biệt trong phát triển kinh tế - xã hội giữa các vùng và khu vực của Liên bang Nga trong những năm 2002-2010 và tới năm 2015^(1,2).

(²) Социально-рыночная модель экономики России.
<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=487612>

(³) Социально-рыночная модель экономика в России: вектор развития.
<https://research-journal.org/economical/socialno-orientirovannaya-ekonomika-v-rossii-vektor-razvitiya/>

Sau khi đã ổn định hệ thống chính trị và xác định con đường phát triển, trong Thông điệp liên bang năm 2020, Tổng thống V.Putin nhấn mạnh: “Nước Nga chỉ có thể tồn tại và phát triển như một quốc gia có chủ quyền. Đối với nhân dân ta, chủ quyền quốc gia là vô điều kiện. Chúng ta cần xây dựng khuôn khổ pháp lý tin cậy và bền vững trước tác động từ bên ngoài để bảo vệ nền độc lập và chủ quyền quốc gia của Nga”⁽¹⁾. Nhiều nội dung sửa đổi và bổ sung vào bản Hiến pháp năm 1993 nhằm bảo vệ chủ quyền của Liên bang Nga⁽²⁾.

Để bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ, Điều 67 bổ sung nội dung Liên bang Nga là quốc gia kế thừa vị thế và quyền hạn của Liên Xô trên lãnh thổ quốc gia cũng như trong các tổ chức và cơ quan quốc tế, trong các hiệp ước quốc tế, các trách nhiệm quốc tế và tài sản của Liên Xô bên ngoài lãnh thổ quốc gia; Liên bang Nga bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ quốc gia, ngăn cấm mọi đề xuất và hành động đòi chia tách một phần lãnh thổ của Liên bang Nga.

(1) Послание Президента Федеральному Собранию.
<http://kremlin.ru/events/president/news/62582>

(2) Полный текст поправок в Конституцию: что меняется?
<http://duma.gov.ru/news/48045/>

Bảo vệ ngôn ngữ và bản sắc văn hóa là một trong những nội dung bảo vệ chủ quyền quốc gia. Vì thế, Điều 67 bổ sung nội dung: Liên bang Nga được cố kết và thống nhất bằng lịch sử hàng ngàn năm dựng nước và giữ nước; có trách nhiệm bảo vệ ký ức lịch sử về những người đã hy sinh vì Tổ quốc, bảo vệ sự thật lịch sử và nghiêm cấm mọi hành động xúc phạm ý nghĩa chiến công của nhân dân trong các cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc. Điều 68 bổ sung nội dung: tiếng Nga là ngôn ngữ quốc gia của Liên bang Nga trên toàn lãnh thổ, là ngôn ngữ gắn kết các dân tộc trong quốc gia gồm nhiều dân tộc bình đẳng của Nga; văn hóa của Liên bang Nga là di sản của nhân dân Nga gồm nhiều dân tộc, được nhà nước duy trì, phát triển và bảo vệ. Điều 69 bổ sung nội dung: nhà nước bảo vệ bản sắc văn hóa của tất cả các dân tộc và sắc tộc của Liên bang Nga; duy trì và bảo vệ tính đa dạng văn hóa sắc tộc và ngôn ngữ; giúp các công dân Nga đang sinh sống ở nước ngoài trong việc bảo vệ lợi ích và bản sắc văn hóa Nga.

Phát triển dân số là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu đối với việc bảo vệ chủ quyền của một quốc gia có diện tích lãnh thổ lớn nhất thế giới như Liên bang Nga. Do đó, Điều 67 bổ sung nội dung: Nhà nước Nga coi nuôi dưỡng, bảo vệ trẻ em và phát triển dân số là ưu tiên

quan trọng nhất trong chính sách quốc gia; tạo mọi điều kiện để phát triển toàn diện thể hệ trẻ về thể chất, tinh thần và trí tuệ; giáo dục thể hệ trẻ về chủ nghĩa yêu nước, trách nhiệm công dân và thái độ tôn trọng thể hệ đi trước; nhà nước dành ưu tiên cho giáo dục trong gia đình và nhận phần trách nhiệm của người làm cha mẹ đối với những trẻ em mồ côi.

Để bảo vệ chủ quyền quốc gia trong quá trình hội nhập quốc tế, Liên bang Nga cần đề cao luật pháp Nga trước luật pháp quốc tế. Do đó, Điều 79 bổ sung nội dung: những yêu cầu của luật pháp và các điều ước quốc tế, cũng như các quyết định của các cơ quan quốc tế chỉ có thể có hiệu lực trên lãnh thổ Nga một khi chúng không hạn chế các quyền lợi và quyền tự do của công dân Nga, không mâu thuẫn với Hiến pháp Liên bang Nga. Nội dung bổ sung này nhằm bác bỏ các quyết định phi lý của Mỹ và các nước phương Tây trong quan hệ với Nga. Thí dụ, họ đã liên tục áp đặt các biện pháp cấm vận nhằm vào Nga hoàn toàn trái với các quy định của Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) kể từ khi Moscow sáp nhập bán đảo Crimea về Nga năm 2014.

Để ngăn chặn hiện tượng quốc tế hóa giới tinh hoa chính trị của Nga, Điều 77, Điều 78 và Điều 81 bổ sung

quy định: Tổng thống Nga, Thủ tướng Chính phủ, các Phó Thủ tướng, các Bộ trưởng trong nội các Liên bang, người đứng đầu các chủ thể trong liên bang, các thành viên của cơ quan hành pháp và tư pháp liên bang, các nghị sỹ quốc hội Nga, các thành viên Hội đồng Liên bang, các thành viên trong bộ máy quyền lực của các chủ thể liên bang không được phép có quốc tịch nước ngoài, không được phép có giấy phép cư trú hoặc bất kỳ loại giấy tờ nào khác cho phép họ cư trú thường xuyên trên lãnh thổ một quốc gia khác; không được phép mở tài khoản và cất giữ tài sản tại các ngân hàng nước ngoài bên ngoài lãnh thổ Nga. Nội dung bổ sung này trong bản Hiến pháp sửa đổi đã từng được thể hiện trong một đạo luật của Quốc hội Nga được ban hành ngày 14/07/2006 cấm các quan chức trong các cấp chính quyền của Nga có quốc tịch thứ hai hoặc quyền định cư ở nước ngoài⁽¹⁾. Tuy nhiên, đạo luật này đã không được thực thi.

Tính đến ngày 14/05/2019 vẫn có nhiều quan chức cấp cao trong bộ máy lập pháp, hành pháp và tư pháp của Nga có quốc tịch thứ hai hoặc quyền định cư ở nước ngoài. Đáng chú ý là những quan chức Nga này có quốc

(¹) Лицам с двойным гражданством запретили занимать ряд государственных должностей. <https://psmirnova1.livejournal.com/309668.html>

tịch thứ hai ở Mỹ, Anh, Pháp, Italia, Đức và Thụy Sĩ là những quốc gia đang thực thi các biện pháp cấm vận Nga. Thí dụ, các thống đốc tỉnh Ivanovo và Rostov của Nga là Fetisov, Rodnina, Remezko đã được cấp thẻ xanh và quyền công dân Mỹ. Phó Chủ tịch thứ nhất Duma Quốc gia Nga Zhukov; thành viên của Hội đồng Liên bang Nga Babakov và nghị sỹ Duma Quốc gia Nga Bortsov được cấp quyền định cư tại Vương quốc Anh. Trong số những người có lợi ích gắn với nước ngoài và sẵn sàng bảo vệ lợi ích của nước ngoài ở Nga có những nhân vật khá nổi tiếng như các Phó Thủ tướng Nga Kozak, Golodets, Manturov, Topilin, Vorobyov, Kerimov; Thư ký của Hội đồng trung ương của Đảng Nước Nga thống nhất, kiêm Phó Chủ tịch Hội đồng Liên bang Nga Turchak. Tất cả những người này đều đã tậu bất động sản ở nước ngoài. Còn con cái của họ được cấp học bổng để theo học trong các tổ chức giáo dục hàng đầu ở Hoa Kỳ và Anh. Sau khi kết thúc khóa học, họ đã định cư và phát triển sự nghiệp ở nước ngoài. Chính vì thế đã xảy ra hiện tượng đáng buồn là ông Kozak trước khi được bổ nhiệm vào cương vị Phó Thủ tướng Nga (2008-2020) từng là Bộ trưởng phụ trách phát triển các khu vực của Nga đã nhận được quyền định cư ở Thụy Sĩ. Vì thế, thay vì giải quyết nhiệm vụ được giao là phát triển của các khu vực của Nga, ông Kozak chỉ

lo thu xếp cuộc sống vương giả của mình ở nước ngoài. Còn Phó Thủ tướng Nga Golodets (nhiệm kỳ 2012-2020) đã sở hữu bất động sản ở Thụy Sĩ và Italia. Trên thực tế, những người này được sử dụng như là các “điệp viên ảnh hưởng” hoặc là “đội quân thứ 5” của nước ngoài ở Nga⁽¹⁾.

Theo nhận định của Anatoli Zyganov, Phó Giáo sư Khoa Chính trị thế giới thuộc Đại học Tổng hợp quốc gia Moscow, Giám đốc Trung tâm dự báo quân sự thuộc Viện Nghiên cứu Chính trị - Quân sự của Nga, một khi các quan chức cao cấp trong hệ thống chính trị của Nga có quốc tịch hoặc quyền định cư ở nước ngoài thì họ sẽ không làm việc và hành động vì lợi ích của nước Nga mà sẽ vì lợi ích cá nhân của chính họ⁽²⁾. Lợi dụng điểm yếu này trong Hiến pháp Nga 1993, trong Đạo luật cấm vận Nga của Quốc hội Mỹ đã đưa ra các biện pháp đe dọa đóng băng tài khoản của các quan chức trong hệ thống

⁽¹⁾ Агенты или гастарбайтеры - как относиться к чиновникам с двойным гражданством в правительстве России?

https://bazaistoria.ru/blog/43381642388/Agentyi-ili-gastarbayteryi-kak-otnositsya-k-chinovikam-s-dvoyniyi?utm_referrer=mirtesen.ru

⁽²⁾ Лицам с двойным гражданством запретили занимать ряд государственных должностей. Tlđd <https://psmirnova1.livejournal.com/309668.html>

chính trị của Nga nếu họ không hành động chống lại Tổng thống V.Putin⁽¹⁾.

Một trong những điều được dư luận Nga và quốc tế quan tâm nhất là trong số những nội dung sửa đổi Hiến pháp năm 1993 có đề cập đến việc bãi bỏ điều khoản hạn chế 2 nhiệm kỳ tổng thống liên tiếp. Nếu điều khoản này không được sửa đổi, Tổng thống V.Putin sẽ không được phép tái tranh cử trong cuộc bầu cử vào năm 2024 khi ông kết thúc 2 nhiệm kỳ liên tiếp từ năm 2012. Để tạo điều kiện cho Tổng thống V.Putin tiếp tục ra tranh cử vào năm 2024, Khoản 3 của Điều 81 trong bản Hiến pháp sửa đổi tuy vẫn giữ nguyên quy định một người không được đảm giữ chức vụ tổng thống Liên bang Nga quá 2 nhiệm kỳ nhưng có bổ sung thêm khoản 3.1 quy định không tính đến số nhiệm kỳ của người đã hoặc đang giữ chức tổng thống Nga vào thời điểm bản Hiến pháp sửa đổi này có hiệu lực. Như vậy, theo khoản 3.1 Điều 81 của bản Hiến pháp sửa đổi, Tổng thống đương nhiệm V.Putin vẫn được quyền ra tranh cử vào năm 2024. Nếu đắc cử trong 2 cuộc bầu cử vào năm 2024 và 2030, ông V.Putin sẽ là Tổng thống Nga tới năm 2036.

⁽¹⁾ H.R.3364-Countering America's Adversaries Through Sanctions Act.
<https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/3364/text>

Trong buổi thảo luận tại Duma Quốc gia Nga về sửa đổi bản Hiến pháp năm 1993, nghị sỹ Đảng Nước Nga thống nhất Valentina Tereshkova - Anh hùng Liên Xô và là người phụ nữ đầu tiên trên thế giới du hành trong vũ trụ, cho rằng sau năm 2024, nước Nga phải đương đầu với những thách thức rất lớn. Khi đó, một người có kinh nghiệm và uy tín lớn như V.Putin sẽ là bảo đảm chắc chắn và tin cậy cho sự phát triển của nước Nga cũng như hòa bình và an ninh của thế giới, đồng thời tiếp tục khắc phục hậu quả đối với nước Nga từ thảm họa địa - chính trị năm 1991 đến nay vẫn còn hiện hữu. Nhà báo Nga Margarita Simonyan, Tổng biên tập Hãng thông tấn "Nước Nga ngày nay", nhận định: “Trước đây, ông V.Putin chỉ đơn giản là tổng thống và có thể thay thế. Còn bây giờ ông ấy là lãnh tụ của nhân dân Nga. Chúng tôi không cho phép ai thay thế ông”⁽²⁾.

⁽²⁾ Russia Credits the West for Putin's Big Victory (Phương Tây đã khiến người Nga tin vào chiến thắng lớn của Putin).
<https://www.nytimes.com/2018/03/19/world/europe/russia-putin-vote-president.html>

3. NHỮNG THÀNH TỰU CHỦ YẾU CỦA NƯỚC NGA DƯỚI SỰ LÃNH ĐẠO CỦA V.PUTIN

Trong hơn 20 năm cầm quyền của V.Putin với 4 nhiệm kỳ tổng thống (2000-2004, 2004-2008, 2012-2018, 2018-2024) và 1 nhiệm kỳ thủ tướng (2008-2012), nước Nga đã đạt được nhiều thành tựu nổi bật.

3.1. Thành tựu trong lĩnh vực kinh tế⁽¹⁾

Trong gần 25 năm cầm quyền, Tổng thống V.Putin đã phải lãnh đạo quá trình khôi phục và phát triển nền kinh tế Nga trong điều kiện vô cùng phức tạp, khó khăn, bị tác động từ cuộc khủng hoảng kinh tế - tài chính toàn cầu năm 2008 và chiến dịch bao vây, cấm vận của phương Tây do Mỹ đứng đầu từ năm 2014 đến nay liên quan tới cuộc khủng hoảng tại Ukraina. Dưới sự lãnh đạo của Tổng thống V.Putin, nước Nga đã vượt qua những khó khăn tưởng chừng không thể vượt qua để phát triển bền vững và thích nghi với điều kiện bị bao vây, cấm vận. Nước Nga đã đạt được nhịp độ tăng trưởng cao liên tục ở mức 10% trong những năm 2000-2004 và trong 3 năm sau đó luôn đạt 6,5-7,3%, đưa nền kinh tế Nga từ vị trí thứ 14 vươn lên vị trí thứ 5 thế giới với GDP tăng từ 2.059 tỷ USD năm

2000 lên 3.745 tỷ USD năm 2016. Từ năm 2007 đến 2013, mức tăng trưởng GDP của Nga vượt cả Pháp, Italia và Mỹ. Từ năm 2014 đến năm 2023, mặc dù bị cấm vận ngặt nghèo, kinh tế Nga vẫn phát triển ổn định. Năm 2023, tính theo sức mua tương đương của đồng tiền (PPP), GDP của Nga vẫn được xếp vào vị trí đứng đầu châu Âu là thứ 10 thế giới. Theo chiến lược phát triển đến năm 2030 tầm nhìn đến năm 2036, đến năm 2030, kinh tế Nga sẽ vươn lên vị trí số 4 thế giới.

Trong những năm 1990, Nga phải gánh chịu khoản nợ công khổng lồ và nạn lạm phát phi mã. Sau những năm cầm quyền của Tổng thống V.Putin, Nga đã có được sự phát triển đột phá: nợ công giảm 22,7 lần, từ 69,1% GDP năm 2000 xuống còn 3,1% GDP năm 2016. Mặc dù bị cấm vận, nợ công của Nga trong năm 2020 cũng chỉ ở mức 17,8% GDP. Đây là mức thấp hơn rất nhiều so với nợ công của EU (98% GDP) và của Mỹ (327% GDP). Lạm phát của Nga năm 2000 ở mức 20,2%. Trong 20 năm qua, lạm phát của Nga liên tục giảm và xuống mức 4,6% vào năm 2020 ngay cả trong điều kiện bị tác động của cấm vận và đại dịch COVID-19. Mức lạm phát của Nga trong 4 năm gần đây là 5,5% năm 2016, 2,5% năm 2017, 4,3% năm 2018 và 3,04% năm 2019. Trong giai đoạn 2000-

⁽¹⁾ <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

2017, tỷ lệ thất nghiệp giảm từ 10,6% xuống còn 5,2%. Để so sánh: tỷ lệ thất nghiệp ở EU là 7,4%, khu vực Eurozone là -8,8%, Pháp là -9,7%, Áo là -9,4%, Italia là -11,1%, Tây Ban Nha là 16,38%, Montenegro là trên 20%, Hy Lạp là -21%. Năm 2020, do tác động của đại dịch COVID-19, tỷ lệ thất nghiệp ở Nga tăng lên mức 4,9%, vẫn là mức thấp hơn của khu vực Eurozone (8,3%) và EU (7,5%).

Thu nhập trung bình hàng tháng của người dân Nga tăng 505% (từ mức 100 USD năm 2000 lên 605 USD năm 2016); lương hưu trung bình hàng tháng tăng 1.005% (từ 20 USD năm 2000 lên 221 USD năm 2016); độ dài mạng lưới giao thông tăng 157% (từ 584.400 km năm 2000 lên 1.498.800 km năm 2016). Dự trữ ngoại tệ của Nga tính theo giá trị vàng tăng hơn 30 lần, từ 12 tỷ USD năm 2000 lên tới 378 tỷ USD vào năm 2015. Do kinh tế phát triển, Nga trở thành quốc gia thu hút mạnh đầu tư nước ngoài. Mặc dù bị cấm vận, khối lượng đầu tư của nước ngoài vào Nga vẫn tăng 2,5 lần trong giai đoạn 2014-2020. Nga đã thu về quyền khai thác và sử dụng 256 mỏ khoáng sản trước đó bị rơi vào tay tư bản nước ngoài (hiện chỉ còn 3 mỏ chưa thu hồi được); tiến hành quốc hữu hóa 65% ngành công nghiệp dầu mỏ, 95% công nghiệp khí đốt, 99% ngành công nghiệp sản xuất rượu và đồ uống có cồn.

Sự phát triển của nền kinh tế Nga còn được thể hiện trước hết ở mức sống, việc làm, thu nhập và những khả năng mới của người dân Nga. So với những năm 1990, số người sống ở mức nghèo khổ vào thời điểm năm 2023 đã giảm trên 2,5 lần, hiện không còn khu vực nghèo đói triền miên. Ở các thành phố lớn không còn tình trạng những người có khả năng và tích cực lao động không tìm được việc làm hoặc không được trả lương hằng tháng. Thu nhập thực tế của 4/5 số người dân Nga vượt qua mức cao điểm trong thời kỳ phát triển của Liên Xô. Hơn 80% gia đình Nga hiện nay có mức tiêu dùng cao hơn so với mức trung bình của các gia đình Xô Viết trước đây. Mức độ bảo đảm nhu cầu về các phương tiện sinh hoạt hằng ngày của người dân Nga tăng 1,5 lần và đã gần đạt tới mức ở các nước phát triển. Năm 2023, ở Nga, cứ 2 gia đình thì có 1 gia đình có xe ô tô riêng. Điều kiện nhà ở cũng được cải thiện đáng kể. Không chỉ các công dân Nga có mức thu nhập trung bình mà ngay cả những người nghỉ hưu hiện nay cũng có mức tiêu dùng thực phẩm cơ bản cao hơn so với những năm 1990. Một điều đặc biệt quan trọng nói lên sự phát triển của Nga là từ năm 2020, ở Nga đã hình thành một tầng lớp xã hội mới đông đảo mà ở phương Tây gọi là “tầng lớp trung lưu”. Năm 1998, tầng lớp trung lưu ở Nga mới chiếm khoảng 5-10% dân số, ít hơn những năm cuối

của Liên Xô. Còn năm 2023, tầng lớp trung lưu chiếm khoảng 40% dân số, có thu nhập cao gấp 4 lần so với thu nhập trung bình trong những năm 1990. Tầng lớp trung lưu này đang không ngừng phát triển và sẽ trở thành đa số trong xã hội Nga, trong đó có bác sĩ, giáo viên, kỹ sư và công nhân có tay nghề cao.

Theo Tổng thống V.Putin, nền kinh tế tương lai của nước Nga cần phải đáp ứng nhu cầu của xã hội, tạo ra thu nhập lao động cao hơn, công việc thú vị hơn, sáng tạo hơn và tạo ra khả năng to lớn để phát triển nghề nghiệp, phát triển xã hội nói chung. Đây mới là điều quan trọng chứ không chỉ là con số GDP, khối lượng dự trữ ngoại tệ bằng vàng, mức độ uy tín cao của các tổ chức theo đánh giá quốc tế hoặc vị trí cao của nước Nga trong số các nền kinh tế lớn nhất thế giới. Trước hết, mọi công dân phải cảm nhận được những thay đổi tích cực thông qua việc nâng cao khả năng của bản thân và phát huy khả năng đó để xây dựng xã hội mới.

3.2. Thành tựu trong lĩnh vực công nghiệp¹

Liên Xô đã từng là một cường quốc công nghiệp phát triển hàng đầu thế giới với hàng nghìn xí nghiệp liên

kết với nhau thành một hệ thống hoàn chỉnh cùng với hệ thống năng lượng, giao thông vận tải, khí đốt kết nối thống nhất trên toàn liên bang. Sau khi Liên Xô bị giải thể, quá trình tư nhân hóa ồ ạt đã tàn phá ngành công nghiệp của Nga với mức độ chưa từng có trong lịch sử thế giới, thậm chí mức độ tàn phá còn khủng khiếp hơn trong Chiến tranh thế giới thứ hai. Trong đó, 500 xí nghiệp lớn của nước Nga bị đem ra bán đấu giá, trung bình mỗi xí nghiệp khoảng 8 triệu USD. Thí dụ, Xí nghiệp chế tạo máy Uralmash có 34.000 công nhân đã phải bán đấu giá 3,72 triệu USD. Để so sánh: một xưởng sản xuất bánh mì ở châu Âu có giá 2 triệu USD, hoặc một xưởng chế biến xúc xích của Thụy Sĩ có giá 3,5 triệu USD. Ước tính, những xí nghiệp của Nga có tổng giá trị hàng nghìn tỷ đôla Mỹ nhưng chỉ bán đấu giá được ở mức 7,2 tỷ USD.

Trong những năm 1990-1998, sản lượng công nghiệp của Nga giảm 63,1% - mức thấp nhất sau cuộc khủng hoảng kinh tế năm 1998. Sản phẩm công nghệ cao của Nga trên thị trường thế giới giảm 8 lần, từ 7,2% xuống còn 0,9%. Ngành công nghiệp nhẹ của Nga ở trong trạng thái gần như bị phá sản. Gần 10 triệu lao động trong các ngành công nghiệp của Nga bị thất nghiệp. Nhà nước Nga không có ngân sách để hiện đại hóa và đổi mới công nghệ

(¹) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

trong công nghiệp, còn các nhà đầu tư nước ngoài không dám mạo hiểm đầu tư vào Nga.

Sau khi lên cầm quyền, Tổng thống V.Putin ký sắc lệnh thực hiện nhiều chương trình công nghiệp quốc gia như Chương trình phát triển công nghiệp và nâng cao khả năng cạnh tranh, Chương trình phát triển công nghiệp điện tử và vô tuyến điện tử, Chương trình phát triển công nghiệp dược phẩm và y tế, Chương trình công nghiệp hàng không, Chương trình đóng tàu. Kết quả là, sản lượng công nghiệp của Nga năm 2014 tăng 41,7% so với năm 1998. Tổng thống Nga V.Putin chủ trương xây dựng nền kinh tế dựa trên cơ sở công nghiệp công nghệ cao, không còn quá phụ thuộc vào xuất khẩu tài nguyên, theo đó sẽ tạo lập và hiện đại hóa 25 triệu việc làm có năng suất cao vào năm 2020, tăng tỷ lệ sản phẩm công nghệ cao trong nền kinh tế chiếm 1/3 GDP vào năm 2023.

3.3. Thành tựu trong lĩnh vực công nghiệp quốc phòng¹

Tổ hợp công nghiệp quốc phòng của Liên Xô là một chính thể hoàn chỉnh, liên kết rất nhiều nhà máy chế tạo và viện nghiên cứu ở các nước cộng hòa Xô Viết, đã

từng đóng vai trò cực kỳ quan trọng trong việc xây dựng tiềm lực quân sự hùng mạnh bậc nhất thế giới. Sau khi Liên Xô bị giải thể, trong những năm 1990, hàng loạt xí nghiệp công nghiệp quốc phòng bỗng nhiên thuộc sở hữu của nước ngoài, chủ yếu là Ukraina. Ngoài ra, quá trình tư nhân hóa ồ ạt đã làm tê liệt hàng loạt xí nghiệp công nghiệp quốc phòng và các viện nghiên cứu khoa học. Trong những năm 1990, quá trình tư nhân hóa ồ ạt đã hủy hoại một cách có hệ thống tiềm lực công nghiệp quốc phòng của Nga, hàng trăm vũ khí trang bị chiến lược của Nga bị hủy hoại, trong đó có cả các hệ thống vũ khí độc nhất vô nhị trên thế giới như tên lửa đường đạn vượt đại châu mang nhiều đầu đạn. Năm 1992, 92% xí nghiệp luyện kim màu - cơ sở cực kỳ quan trọng của công nghiệp quốc phòng bị tư nhân hóa. Thí dụ điển hình là nhà máy luyện kim màu nikel - một loại nguyên liệu then chốt trong công nghệ chế tạo vũ khí, với 160.000 công nhân, trị giá hàng trăm tỷ đôla Mỹ đã bị bán cho công ty nước ngoài với giá nửa triệu đôla Mỹ!

Trong lĩnh vực công nghiệp hàng không và hàng hải, trong những năm 1990, do thiếu ngân sách nên hàng chục sân bay của Nga rơi vào tình trạng hoang phế, nhiều xí nghiệp công nghiệp hàng không bị dừng hoạt động,

¹. <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

hàng trăm máy bay chiến đấu, tàu ngầm và tàu nổi không có kinh phí để bảo quản, bảo dưỡng và vận hành. Phi công và lái tàu ngầm, tàu nổi không được cung cấp kinh phí để tiến hành các cuộc bay huấn luyện. Nhiều dây chuyền sản xuất máy bay và tàu chiến bị đình trệ do không có đơn đặt hàng từ quân đội. Trong những năm 1990, lĩnh vực vũ trụ bị cắt giảm 80% ngân sách nên toàn bộ hoạt động nghiên cứu phát triển bị ngừng trệ, vì thế Nga đã bỏ phí số lượng lớn nhân lực có trình độ khoa học - kỹ thuật cao. Hàng loạt công trình nghiên cứu phát triển quốc phòng đều bị đình chỉ hoặc bỏ dở do không được bảo đảm kinh phí hoạt động.

Sau khi bước vào Điện Kremlin năm 2000, Tổng thống V.Putin ký Sắc lệnh thành lập nhiều công ty công nghiệp quốc phòng chuyên ngành thuộc sở hữu nhà nước. Thực hiện sắc lệnh này, Nga đã xây dựng được 50 công ty công nghiệp quốc phòng đóng vai trò vô cùng quan trọng trong lĩnh vực nghiên cứu chế tạo và sản xuất các loại vũ khí trang bị chiến lược, chiến lược - chiến dịch, chiến dịch - chiến thuật, tạo cơ sở vật chất để hiện đại hóa Các lực lượng vũ trang Nga, trong đó có Công ty Sukhoi, chuyên nghiên cứu chế tạo máy bay và Công ty Almaz - Antey, chuyên nghiên cứu chế tạo các tổ hợp tên lửa phòng không

nổi tiếng trên toàn thế giới.

Các công ty công nghiệp quốc phòng Nga không chỉ nghiên cứu chế tạo và sản xuất vũ khí trang bị đủ đáp ứng yêu cầu của chương trình hiện đại hóa Các lực lượng vũ trang Nga, mà còn xuất khẩu ra thị trường quốc tế, đưa Nga trở thành nhà xuất khẩu vũ khí hàng đầu và có uy tín nhất thế giới. Năm 2014, Nga đã xuất khẩu vũ khí tới 65 nước và ký hiệp định hợp tác kỹ thuật - quân sự với 89 nước. Hiện nay, Nga dẫn đầu trong lĩnh vực chế tạo tàu vũ trụ có người lái và tên lửa đẩy vệ tinh, đứng thứ hai thế giới trong lĩnh vực chế tạo và sử dụng hệ thống dẫn đường từ vũ trụ với hệ thống GLONASS. Tổng thống V.Putin chỉ thị phải gấp rút hoàn thành chương trình tái trang bị cho quân đội và gia tăng tiềm lực công nghiệp quốc phòng không phải để chạy đua vũ trang, mà là để đáp ứng yêu cầu và nhiệm vụ bảo vệ quốc gia trong bối cảnh trên thế giới đã có những diễn biến cực kỳ phức tạp. Tổng thống V.Putin đã quyết định tăng đầu tư ngân sách nhà nước lên 11,5 lần cho các chương trình nghiên cứu vũ trụ phục vụ mục đích dân sự. Tổ hợp công nghiệp quốc phòng Nga giành lại vị thế hàng đầu thế giới xét về khả năng, tiềm lực và triển vọng phát triển.

3.4. Thành tựu trong lĩnh vực năng lượng

Liên Xô đã từng chiếm 8% tiềm lực năng lượng của thế giới. Trong những năm 1990, tiềm lực này đã suy giảm hơn 30%. Do không nhận được đầu tư của nhà nước, trình độ kỹ thuật - công nghệ trong các xí nghiệp năng lượng của Nga bị lạc hậu nhanh chóng, hàng chục xí nghiệp đang được xây dựng rơi vào tình trạng hoang phế. Vì thế, cư dân nhiều thành phố của Nga phải sống trong điều kiện không có điện, không được cung cấp nước sạch, không được sưởi ấm vào mùa đông. Năm 1999, lượng điện tiêu thụ giảm 31% so với năm 1990. Trong những năm 1990, do thiếu ngân sách đầu tư của nhà nước, nhiều công trình nghiên cứu thăm dò tài nguyên thiên nhiên không được quan tâm, khối lượng khai thác dầu mỏ và khí đốt giảm đáng kể do thiếu trang thiết bị và lạc hậu về công nghệ. Các công ty năng lượng hình thành sau khi Liên Xô tan rã trốn thuế hàng loạt, gây thất thu lớn cho nhà nước.

Sau khi lên cầm quyền vào năm 2000, Tổng thống V.Putin ngay lập tức thiết lập lại trật tự trong hoạt động quản lý năng lượng theo cơ chế kinh tế thị trường, ra chỉ thị cho Chính phủ Nga tạo ra môi trường cạnh tranh lành mạnh để thu hút đầu tư của tư nhân và nhà nước nhằm phát triển ngành điện, đồng thời xây dựng và hoàn thiện hệ

thống quản lý nhà nước đối với ngành điện. Tổng thống V.Putin chỉ đạo nghiên cứu phát triển các trang thiết bị điện có trình độ công nghệ ngang tầm thế giới. Từ đó, nước Nga đã nghiên cứu phát triển thành công các loại động cơ sử dụng năng lượng nguyên tử có mức độ an toàn gần tuyệt đối. Hiện nay, trên lãnh thổ Nga có tới 10 nhà máy điện nguyên tử hoạt động với công nghệ an toàn cao nhất thế giới và với công suất vượt xa công suất của các nhà máy điện của Liên Xô trước đây.

Đồng thời, Tổng thống V.Putin đã lập lại trật tự trong lĩnh vực khai thác dầu mỏ và khí đốt. Hiện nay, tiềm năng dầu mỏ và khí đốt của Nga có khả năng bảo đảm khai thác 600 triệu tấn mỗi năm trong vòng 30 năm tới. Dự án “Dòng chảy phương Bắc” của Nga sẽ gia tăng đáng kể khối lượng khí đốt xuất khẩu sang các nước châu Âu. Ngoài ra, Nga cũng đã ký hợp đồng với Thổ Nhĩ Kỳ xây dựng đường ống dẫn khí đốt đi qua Biển Đen, gọi là “Tuyến đường ống dẫn Thổ Nhĩ Kỳ”, cung cấp khí đốt cho Thổ Nhĩ Kỳ cũng như các nước châu Âu. Đặc biệt, Nga và Trung Quốc ký hợp đồng cung cấp khí đốt trị giá 400 tỷ USD trong thời hạn 30 năm.

3.5. Thành tựu trong lĩnh vực nông nghiệp¹

Sau khi Liên Xô bị giải thể, ngành nông nghiệp Nga từ chỗ đứng đầu thế giới về sản lượng đã lâm vào tình trạng gần như phá sản, trong đó sản lượng nông nghiệp trong năm 1995 giảm tới 54% so với năm 1990. Do quá trình tư nhân hóa ồ ạt, đầu tư của nhà nước cho ngành nông nghiệp giảm từ 56% năm 1991 xuống còn 13,4% năm 1997. Năng suất lao động trong ngành nông nghiệp Nga chỉ bằng 1/10 các nước phát triển. Trong những năm 1990-1994, số lượng máy móc và thiết bị nông nghiệp giảm tới mức kỷ lục: số lượng máy cày giảm 85%; số lượng xe tải giảm 91%; số lượng máy gặt giảm 76%; số lượng máy thu hoạch khoai tây giảm 90%; số lượng máy kéo giảm 96%; khối lượng phân bón giảm 84%; diện tích gieo trồng giảm 10%. Theo các chuyên gia kinh tế, mức độ sinh lợi của toàn bộ hoạt động nông nghiệp của Nga giảm tới 40 lần! Sau khi lên cầm quyền, một trong những quyết sách đầu tiên của Tổng thống Nga V.Putin là thông qua Đạo luật liên bang về phát triển nông nghiệp. Trong những năm sau đó, ông đã chỉ đạo thực hiện nhiều chương trình phát triển nông nghiệp, điển hình là Chương trình phát triển nông nghiệp và điều chỉnh thị trường nông sản

⁽¹⁾ <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

và lương thực những năm 2008-2012, Chương trình phát triển tổ hợp công - nông nghiệp và Chương trình phát triển xã hội ở nông thôn.

Sau gần 25 năm cầm quyền của Tổng thống V.Putin, nền nông nghiệp Nga vươn lên vị trí hàng đầu thế giới. Sản lượng ngũ cốc tăng từ 64,4 triệu tấn năm 2000 lên hơn 150 triệu tấn vào năm 2023, vượt mức kỷ lục từ thời Liên Xô là 127,4 triệu tấn năm 1978. Nga trở thành quốc gia xuất khẩu lúa mì lớn nhất thế giới. Trong 5 năm trở lại đây, Nga liên tục giữ vị trí thứ 1 về xuất khẩu ngũ cốc, vượt qua Mỹ.

3.6. Thành tựu trong lĩnh vực khoa học-công nghệ²

Liên Xô là một trong các cường quốc khoa học - kỹ thuật và giáo dục trên thế giới, chiếm 1/4 tiềm lực khoa học ứng dụng và 1/3 tiềm lực khoa học cơ bản của thế giới. Nhiều thành tựu khoa học cơ bản của Liên Xô đã từng được phương Tây đánh giá như là “nguyên liệu chiến lược” để phát triển công nghệ ứng dụng. Trong những năm 1990, tiềm lực khoa học bị tiêu diệt một cách có hệ thống do đầu tư cho khoa học giảm từ 5% ngân sách quốc gia

⁽²⁾ <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

thời Liên Xô xuống mức 0,3% trong những năm 1990, trong khi đó Mỹ tăng đầu tư cho khoa học tới 7% GDP. Đời sống của các nhà khoa học Nga rơi vào tình cảnh bi thảm với mức lương hằng tháng chỉ vào khoảng 70-100 USD. Nhiều nhà khoa học có trình độ cao phải bỏ nghề và chuyển sang làm công việc không có liên quan gì tới khoa học. Các trường phái khoa học nổi tiếng thế giới của Liên Xô trước đây bị giải thể, trong đó nhiều nhà khoa học phải chạy ra nước ngoài để tìm kế mưu sinh. Theo tính toán của Viện sĩ L.Faddeev, Tổng Thư ký Viện Hàn lâm khoa học Nga, đầu tư cho ngành toán của Viện Hàn lâm khoa học Nga chỉ bằng giá của một chiếc xe tăng! Sau những năm cầm quyền của Tổng thống V.Putin, nước Nga bắt đầu tăng đầu tư 20 lần cho khoa học từ ngân sách liên bang hướng đến mục tiêu năm 2030 sẽ lọt vào nhóm 10 quốc gia dẫn đầu thế giới về số lượng các sáng chế, phát minh khoa học.

3.7. Thành tựu trong lĩnh vực giáo dục¹

Trong những năm 1990, dưới thời cầm quyền của Tổng thống B.Yeltsin, nền giáo dục Nga được tư nhân hóa ồ ạt và rơi vào tình trạng khủng hoảng, trong đó có tới 2

triệu trẻ em không được đến trường do gia đình không có đủ tiền trang trải. Ngay sau khi bước vào Điện Kremlin, Tổng thống V.Putin ký Sắc lệnh thực hiện đề án “Giáo dục quốc gia” với khoản ngân sách đầu tư của nhà nước lên tới 29 tỷ rúp. Nhờ có đề án này, 900.000 giáo viên được tăng lương và 3.000 trường học được xây dựng với trang bị hiện đại. Các vùng sâu, vùng xa được trang bị ô tô để đưa học sinh tới các trường học xa nơi cư trú. Đầu tư cho giáo dục ở Nga tăng gần 30 lần. Tổng thống V.Putin đặc biệt chú ý cải cách giáo dục và phân đấu đến năm 2030, Nga sẽ có ít nhất 5 trường đại học được lọt vào danh sách 100 trường đại học dẫn đầu thế giới. Niềm hy vọng chủ yếu của nước Nga là trình độ học vấn cao của công dân, trước hết là thanh niên. Có tới 57% các công dân Nga hiện nay ở độ tuổi 25-35 có trình độ đại học. Đây là tỷ lệ khá cao mà ngoài Nga chỉ có ba nước trên thế giới đạt được là Nhật Bản, Hàn Quốc và Canada. Hiện nay, ở Nga đang diễn ra quá trình bùng nổ nhu cầu học vấn - một hiện tượng rất tích cực đối với quá trình phát triển nền khoa học trong điều kiện mới.

Đến khoảng năm 2025 sẽ diễn ra quá trình phổ cập giáo dục trình độ cao, trong đó trên 80% thanh niên nam, nữ sẽ có hoặc muốn có được trình độ này. Nga đang bước

(¹) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

vào một hiện thực xã hội mới, trong đó “cuộc cách mạng học vấn” sẽ thay đổi căn bản bộ mặt xã hội và nền kinh tế Nga. Vì thế, thách thức cơ bản đối với nước Nga hiện nay là phải học cách sử dụng “động lực học vấn” của thế hệ trẻ, động viên nhu cầu ngày càng cao của tầng lớp trung lưu và khả năng của họ sẵn sàng chịu trách nhiệm về cuộc sống thịnh vượng của mình để bảo đảm sự tăng trưởng kinh tế và sự phát triển ổn định của đất nước. Các công dân có học vấn cao cũng có nghĩa là tuổi thọ trung bình sẽ cao hơn, mức độ tội phạm sẽ giảm đi, sẽ có sự đồng thuận trong xã hội và sự lựa chọn tối ưu hơn. Tất cả những điều đó sẽ tạo ra một môi trường thuận lợi cho tương lai của nước Nga.

Thành tựu lớn nhất đối với lĩnh vực giáo dục Nga trong những năm cầm quyền của Tổng thống V.Putin chính là định hướng cho sự phát triển ngành giáo dục Nga xuất phát từ luận thuyết về tư tưởng Nga, không chỉ là tư tưởng chỉ đạo con đường phát triển nền giáo dục Nga, hoặc mô hình giáo dục Nga, mà còn định hướng đường lối chính trị của nước Nga. Tổng thống V.Putin là tác giả của mô hình “Nhà trường mang tư tưởng Nga”, bao gồm các phạm trù cơ bản. *Một là* phạm trù chủ thể dân tộc Nga, trong đó xác định trường học không phải của riêng người

Nga và dân tộc Nga, mà thuộc mọi dân tộc và sắc tộc sinh sống trên lãnh thổ Nga đã cùng làm nên lịch sử nước Nga và bảo vệ sự thống nhất toàn vẹn lãnh thổ Liên bang Nga. *Hai là* phạm trù truyền thống văn hóa - lịch sử, theo đó nhà trường Nga thể hiện sự gắn kết với chủ nghĩa dân tộc Nga, sự tồn tại chủ thể quốc gia mang tính lịch sử trường tồn và sự ổn định xuyên suốt lịch sử của tính cách Nga, con người Nga hoặc “tâm hồn Nga” với bản chất cởi mở, nhân hậu; nét đặc thù của nền văn hóa Nga gắn với chủ nghĩa yêu nước và các đặc điểm khác tạo nên niềm tự hào muôn thuở của người Nga, của dân tộc Nga đa sắc tộc, đa văn hóa cùng đoàn kết thành một khối, xây dựng thành một không gian văn hóa - giáo dục thống nhất; biểu hiện ở nguyên tắc “mở cửa” nhà trường Nga với thế giới, giao lưu tiếp nhận tinh hoa của các nền văn hóa khác và tự giới thiệu nền văn hóa Nga với thế giới; nền giáo dục Nga có chức năng bảo tồn, kế thừa và phát huy truyền thống, nghĩa là một bộ phận của nền giáo dục nhân loại, mà giá trị cao cả là sự tôn vinh vai trò lớn lao của các nhà giáo Nga trong sự nghiệp giáo dục thế hệ đang lớn lên.

3.8. Thành tựu trong lĩnh vực dân số¹

Do tác động của khủng hoảng kinh tế - xã hội, từ năm 1992, mức độ suy giảm dân số Nga mỗi năm bắt đầu từ mức 800.000 người lên tới 1,5 triệu người vào cuối những năm 1990. Có khoảng 70% dân số Nga sống dưới mức người nghèo khổ. Trong điều kiện đó, phụ nữ Nga sợ sinh và nuôi con. Dưới thời Tổng thống V.Putin, nước Nga đã ngăn chặn được mức suy giảm dân số 71 lần, từ 1,5 triệu người năm 1999 xuống còn 0,021 triệu người năm 2011, đồng thời tăng chỉ số phát triển con người từ 0,691 năm 2000 lên tới 0,788 năm 2016, từ vị trí 62 vươn lên vị trí 55 của thế giới. Trong những năm 2000-2016, tỷ lệ sinh con tăng 1,5 lần. Nếu năm 2000, tỷ lệ tăng dân số ở mức 8,6 người trên 1.000 dân, thì đến năm 2016, tỷ lệ đó tăng lên mức 12,9. Nếu năm 2000, 29% gia đình Nga có 2 con thì năm 2016 con số đó tăng lên mức 41%. Tỷ lệ các gia đình sinh con thứ 3 tăng từ 11% năm 2000 lên 19% năm 2017. Đóng vai trò to lớn trong việc nâng cao mức tăng dân số là mức giảm đáng kể tỷ lệ tử vong ở trẻ sơ sinh, từ 15,3% năm 2000 xuống 5,3% năm 2017. Tỷ lệ này ở Mỹ trong năm 2016 là 5,8 và ở châu Âu là 6,64%. Ở Nga hiện nay, gần như tất cả trẻ em đều được tiếp nhận

(¹) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

vào các nhà trẻ và mẫu giáo, không còn hiện tượng trẻ em phải “xếp hàng” để được tiếp nhận vào nhà trẻ. Tỷ lệ trẻ em được đến các trường mẫu giáo tăng từ 64,6% năm 2014 lên 100% năm 2017. Một chỉ số nữa về chất lượng dân số là tuổi thọ trung bình của người Nga tăng thêm gần 7 năm trong những năm 2000-2016. Năm 2017, tuổi thọ trung bình của người Nga là 72,6 tuổi. Theo chiến lược phát triển đến năm 2030 và tầm nhìn đến năm 2036, dân số Nga sẽ tăng đáng kể nhờ tăng chỉ số sinh con lên 1,8 vào năm 2036.

3.9. Thành tựu trong lĩnh vực y tế²

Trước đây, Liên Xô có hệ thống y tế hiện đại và ưu việt hàng đầu thế giới, trong đó toàn dân được khám và chữa bệnh miễn phí hoàn toàn. Sau khi Liên Xô bị tan rã, trong những năm 1990, lĩnh vực y tế Nga lâm vào tình trạng khủng hoảng do tác động của quá trình tư nhân hóa. Trong điều kiện đó, sức khỏe của người dân không được bảo đảm, bệnh dịch bùng phát dữ dội, các tệ nạn xã hội hoành hành. Sau khi lên cầm quyền, Tổng thống Nga V.Putin đã ký ban hành và chỉ đạo thực hiện nhiều văn kiện chiến lược để phát triển ngành y tế, trong đó có Chiến

(²) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

lược phát triển hệ thống y tế của Liên bang Nga đến năm 2020, Chiến lược phát triển hệ thống quản lý nhà nước - xã hội đối với ngành y tế Nga, Đề án xây dựng Ủy ban liên ngành nhằm xây dựng hệ thống quản lý nhà nước - xã hội đối với ngành y tế Nga. Sau khoảng 17 năm cầm quyền của Tổng thống V.Putin, ngành y tế Nga có bước phát triển ấn tượng, trong đó trang thiết bị công nghệ cao chiếm tỷ lệ ngày càng lớn. Mức độ đầu tư của nhà nước tăng gấp 3 lần từ năm 2000 đến 2017. Ở Nga hiện có nhiều trung tâm y tế công nghệ cao. Chế độ điều trị và điều dưỡng miễn phí đã góp phần quan trọng vào việc nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân. Số lượng người bệnh được điều trị miễn phí tăng 3,9 lần: từ 5,8 triệu người năm 2008 lên 22,5 triệu người năm 2017. Từ năm 2000, Nga đã đưa vào sử dụng 5.000 cơ sở khám chữa bệnh ở nông thôn.

3.10. Thành tựu trong lĩnh vực quân sự¹

Tổng thống Nga V.Putin đã có công rất lớn và vô cùng quan trọng trong việc phục hồi và phát triển tổ hợp công nghiệp - quân sự Nga trên cơ sở cơ chế kinh tế thị trường có sự quản lý của nhà nước. Nhờ đó, Nga đã nhanh chóng phát triển được nhiều loại vũ khí hiện đại nhất,

trong đó có những loại được coi là độc nhất vô nhị trên thế giới. Từ năm 2000 tới nay, Nga đã thực hiện thành công chương trình cải cách và hiện đại hóa toàn diện Các lực lượng vũ trang Nga, đưa Nga trở thành quốc gia được xếp hạng là cường quốc quân sự hùng mạnh thứ hai thế giới, chỉ sau Mỹ. Hiện nay, Các lực lượng vũ trang Nga đủ sức mạnh ngăn chặn các nguy cơ đối với an ninh quốc gia Nga, bảo đảm sự ổn định chiến lược và toàn vẹn lãnh thổ của Nga. Trong những năm cầm quyền đầu tiên, V.Putin thực hiện chính sách “bàn tay sắt” để đánh bại chủ nghĩa khủng bố ở Chechnya. Năm 2008, Nga đã nhanh chóng giành thắng lợi trong cuộc Chiến tranh năm ngày do Georgia được Mỹ và NATO hậu thuẫn phát động chống lại Nga ở Nam Ossetia. Đặc biệt, kể từ ngày 30/9/2015, theo đề nghị của Chính phủ Syria và thực hiện Nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc về chống khủng bố, Tổng thống V.Putin đã ra lệnh và chỉ đạo chiến dịch quân sự giúp đỡ quân đội và nhân dân Syria chống khủng bố. Ngày 11/12/2017, V.Putin có chuyến thăm bất ngờ tới căn cứ không quân Khmeimim, thuộc tỉnh Latakia của Syria và tuyên bố: với sự giúp đỡ của Nga, quân đội Syria đã hoàn thành nhiệm vụ tiêu diệt các lực lượng khủng bố thuộc tổ chức Nhà nước Hồi giáo tự xưng (IS).

(¹) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

3.11. Thành tựu trong lĩnh vực văn hóa¹

Tuy sự tan rã Liên Xô gây thiệt hại rất lớn về kinh tế, nhưng thiệt hại lớn hơn và nghiêm trọng hơn rất nhiều lại là sự đảo lộn nhận thức không chỉ của người dân Nga, người dân các nước cộng hòa Xô Viết trước đây, mà cả người dân nhiều nước trên thế giới về Liên Xô và về nước Nga. Tổng thống Nga V.Putin đã có công thay đổi và vực dậy thực trạng đó, củng cố và thúc đẩy niềm tin của dân tộc Nga vĩ đại có lịch sử và truyền thống hào hùng. Tiếp quản một xã hội với số đông người dân đã suy giảm niềm tin vào chính quyền dưới thời B.Yeltsin sau khi Liên Xô tan rã, Tổng thống V.Putin đã từng bước khôi phục truyền thống Nga được kế thừa những giá trị văn hóa trong lịch sử hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước, trong đó có lịch sử thời Xô Viết. Để bảo vệ nền văn hóa Nga, ngay sau khi nhậm chức nhiệm kỳ thứ nhất vào năm 2000, Tổng thống V.Putin đã quyết định đóng cửa và ra lệnh truy nã một loạt các ông trùm truyền thông trước đó đã từng tiến hành những hoạt động chống phá Nga. Sau quyết định đó, các nước phương Tây cáo buộc Tổng thống V.Putin “hạn chế quyền tự do ngôn luận”. Trên thực tế, việc hạn chế số lượng các phương tiện truyền thông của các nhà tài phiệt

(¹) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

nổi lên dưới thời B.Yeltsin đã khiến cho giá trị và vai trò của tự do ngôn luận ở nước Nga tăng lên đáng kể.

3.12. Thành tựu trong lĩnh vực đối ngoại²

Tổng thống V.Putin đã có công phục hưng vị thế của Nga trên thế giới. Xuất phát từ chiến lược bảo vệ lợi ích quốc gia, nước Nga đã và đang chủ động đóng vai trò quan trọng trong các công việc của thế giới, có ảnh hưởng đáng kể đối với việc hình thành cấu trúc mới trong các quan hệ quốc tế. Dưới thời cầm quyền của Tổng thống V.Putin, nước Nga đã tích cực và chủ động tham gia có trách nhiệm trong các chương trình nghị sự toàn cầu, ví dụ điển hình nhất là đưa ra sáng kiến hủy bỏ vũ khí hóa học của Syria để tránh cho quốc gia này và Trung Đông phải đối mặt với thảm họa một cuộc chiến tranh xâm lược quy mô lớn; đóng vai trò quan trọng trong những nỗ lực của Nhóm P5+1 nhằm đạt được thỏa thuận toàn diện với Iran về chương trình hạt nhân của nước này. Chính Tổng thống Mỹ B.Obama cũng đã đánh giá cao vai trò của Nga trong việc đạt được thỏa thuận lịch sử này. Đặc biệt, từ cuối năm 2013 tới nay, Tổng thống V.Putin đã dẫn dắt nước Nga bước đầu làm phá sản chiến lược của Mỹ và các nước

(²) <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>

phương Tây gây ra cuộc khủng hoảng Ukraina chống lại Nga. Chiến dịch chống khủng bố ở Syria thành công đã góp phần quan trọng nâng cao vị thế và ảnh hưởng của Nga như một quốc gia có trách nhiệm và đi đầu trong cuộc đấu tranh nhằm ngăn chặn và đẩy lùi hiểm họa chủ nghĩa khủng bố ra khỏi đời sống quốc tế. Tổng thống V.Putin tuyên bố, Nga sẽ là một trong các quốc gia đi đầu trong những nỗ lực xây dựng một hệ thống trật tự thế giới mới dựa trên thực tế địa - chính trị hiện nay, ổn định, hợp tác và cùng phát triển giữa các quốc gia.

4. V.PUTIN DẪN ĐẦU NƯỚC NGA ĐỔI PHÓ THÀNH CÔNG CUỘC CHIẾN TRANH THẾ GIỚI PHỨC HỢP CỦA MỸ VÀ PHƯƠNG TÂY

4.1. Ukraina - tâm điểm cuộc chiến tranh thế giới phức hợp giữa Mỹ và Nga

Theo Chủ tịch Duma Quốc gia Nga V.Volodin, chiến dịch quân sự đặc biệt của Nga ở Ukraina là cơ hội lịch sử duy nhất để châu Âu và thế giới tránh được hiểm họa một cuộc chiến tranh thế giới mới⁽¹⁾. Hàm ý của ông V.Volodin là ngăn chặn Ukraina gia nhập NATO, đồng nghĩa với việc ngăn chặn cuộc đối đầu quân sự trực tiếp giữa NATO và Nga có thể dẫn tới Chiến tranh thế giới lần thứ ba ở châu Âu. Trong thông điệp về quyết định phát động chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina vào ngày 24/2/2022 cũng như trong các bài phát biểu tại các diễn đàn khác nhau, Tổng thống V.Putin đã nhiều lần nhấn mạnh rằng Nga không tiến hành chiến tranh với Ukraina bởi kẻ thù của Nga không phải là Ukraina mà là phương Tây⁽²⁾.

⁽¹⁾ Володин назвал российскую спецоперацию единственным шансом отстоять мир, <https://ria.ru/20220227/volodin-1775450477.html>

⁽²⁾ Президент назвал врагом России Запад, а не Украину. <https://www.interfax.ru/russia/938777>

Đến nay, chiến dịch quân sự đặc biệt của Nga ở Ukraina đã trở thành cuộc chiến của Nga đương đầu với cuộc chiến tranh toàn diện của phương Tây. Theo giới phân tích chính trị - quân sự, cuộc chiến tranh toàn diện này thực chất là cao điểm cuộc chiến tranh thế giới phức hợp (World Hybrid War) mà Mỹ đã từng tiến hành trong kỷ nguyên Chiến tranh lạnh⁽¹⁾. Mục tiêu của cuộc chiến này đã từng được xác định trong kỷ nguyên Chiến tranh lạnh tại Chỉ lệnh của Hội đồng an ninh quốc gia Mỹ ngày 18/8/1948 có tiêu đề “Các nhiệm vụ của Mỹ trong quan hệ với Nga” là không chỉ làm tan rã Liên Xô mà còn không để cho nước Nga tồn tại như một quốc gia có chủ quyền⁽²⁾.

Trong giai đoạn mới của cuộc chiến tranh thế giới phức hợp chống phá Nga sau Chiến tranh lạnh, Mỹ chọn Ukraina là trọng điểm xuất phát từ tư duy địa - chính trị của các thế lực cầm quyền ở phương Tây cho rằng để làm tan rã nước Nga, cần phải biến Ukraina thành quốc gia thù địch với Nga. Trong cuộc chiến này, kịch bản Chiến tranh thế giới thứ hai đang được lặp lại ở Ukraina. Trước đây,

⁽¹⁾ Холодная война как особый тип конфликта.
<https://www.svor.ru/main/38133/>

⁽²⁾ Директива Совета Национальной Безопасности США 20/1 от 18 августа 1948 года на русском языке.
<http://www.economics.kiev.ua/index.php?id=549&view=article>

trong thế kỷ XX, giới tài phiệt Mỹ đầu tư toàn diện cho bộ máy quân sự của Đức quốc xã, thúc đẩy Hitler phát động Chiến tranh thế giới thứ hai nhằm tiêu diệt Liên Xô nhưng bất thành. Hiện nay, sau cuộc đảo chính trong tháng 2/2014, Mỹ dựng lên ở Kiev chính quyền tân quốc xã và sử dụng lực lượng này tiến hành cuộc chiến tranh ủy nhiệm chống Nga đến người Ukraina cuối cùng. Đến nay, Ukraina trở thành tâm điểm cuộc chiến tranh thế giới phức hợp do Mỹ đứng đầu tập thể phương Tây chống Nga căn cứ vào ba tiêu chí cơ bản là mục tiêu của cuộc chiến, số lượng các bên tham chiến và phương thức tác chiến đều phải mang tính toàn cầu.

Về mục tiêu của cuộc chiến, lãnh đạo của Mỹ và NATO công khai tuyên bố sẽ buộc Nga phải chịu “thất bại chiến lược”, nghĩa là làm cho nước Nga tan rã và tiến tới xóa sổ vĩnh viễn nước Nga khỏi bản đồ thế giới, bởi Nga là cản trở lớn nhất đối với tham vọng của Mỹ trong việc tiếp tục duy trì quyền lãnh đạo trật tự thế giới đơn cực do Washington chi phối hiện đang đứng trước nguy cơ sụp đổ. Tổng thống V.Putin cho rằng, chính lòng tham, ý định bảo toàn quyền thống trị vô hạn là những lý do đích thực dẫn đến cuộc chiến tranh toàn diện mà tập thể phương Tây đang tiến hành chống lại nước Nga. Họ không muốn nước

Nga được phát triển như một quốc gia có chủ quyền và được đối xử bình đẳng mà chỉ muốn biến nước Nga thành thuộc địa của họ, thậm chí họ chỉ muốn ăn cướp nước Nga, chỉ muốn coi nước Nga không phải là một xã hội tự do mà chỉ là một đám nô lệ vô hồn⁽¹⁾. Còn với Nga, chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina chỉ nhằm hóa giải các nguy cơ đối với an ninh quốc gia thông qua việc đạt được các mục tiêu đề ra là bảo vệ người dân, phi quốc xã hóa và phi quân sự hóa Ukraina, không để Ukraina gia nhập NATO. Về phương diện này, chiến dịch quân sự đặc biệt của Nga ở Ukraina hiện nay đã trở thành Cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại lần thứ hai. Nếu Cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại lần thứ nhất nhằm đánh bại chủ nghĩa phát xít Đức thì Cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại lần thứ hai là đánh bại chủ nghĩa tân phát xít mà tâm điểm ở Ukraina.

Về các bên tham chiến, so với số quốc gia tham chiến trong Chiến tranh thế giới thứ nhất là 59, trong Chiến tranh thế giới thứ hai là 61, thì tham chiến trong cuộc chiến tranh thế giới phức hợp hiện nay về phía phương Tây do Mỹ đứng đầu có hơn 60 quốc gia, bao gồm

⁽¹⁾ Путин: алчность, намерение сохранить власть - причины войны, которую ведет Запад против РФ. <https://az.sputniknews.ru/20220930/putin-alchnost-namerenie-sokhranit-vlast-prichiny-voyny-kotoruyu-vedet-zapad-protiv-rf-446919529.html>

tất cả 32 quốc gia thành viên NATO và 27 quốc gia thành viên EU cùng với một số đồng minh và đối tác của Mỹ ở châu Á. Về phía Nga, tuy số quốc gia chính thức ủng hộ chiến dịch quân sự đặc biệt chỉ có 5 thành viên, nhưng đa số các quốc gia trên thế giới không tham gia các biện pháp cấm vận của Mỹ và phương Tây chống Nga, trước hết gồm hai cường quốc Trung Quốc và Ấn Độ, cùng với hầu hết các nước Châu Phi - Trung Đông và Mỹ Latinh.

Về phương thức tác chiến, Mỹ đứng đầu phương Tây sử dụng các phương thức tác chiến mang tính phức hợp và toàn cầu. Trong lĩnh vực quân sự, Mỹ và 32 thành viên NATO cung cấp cho Ukraina tin tức tình báo, lực lượng quân sự núp dưới hình thức “đội quân đánh thuê”, cố vấn quân sự, huấn luyện nghệ thuật tác chiến cho quân đội Ukraina, viện trợ các loại vũ khí và trang bị hiện đại để tiến hành cuộc chiến tranh ủy nhiệm chống Nga. Trong lĩnh vực chính trị, Mỹ ra sức cô lập Nga với phần còn lại của thế giới; thao túng diễn đàn Liên hợp quốc để cô lập Nga và trục xuất 600 nhà ngoại giao Nga, gây khó khăn nghiêm trọng đối với hoạt động đối ngoại của Moscow⁽²⁾; Mỹ lôi kéo các lực lượng đối lập trong xã hội Nga vẫn cố

⁽²⁾ Почти 600 российских дипломатов были высланы из стран Запада с начала операции на Украине. <https://tass.ru/politika/16888093>

súy “các giá trị phương Tây” để gây bất ổn và chia rẽ xã hội Nga; Mỹ sử dụng bộ máy tuyên truyền khổng lồ để kích động tâm trạng phản đối chiến tranh để lôi kéo các lực lượng đối lập chống lại chính quyền của Tổng thống V.Putin. Trong lĩnh vực thông tin, chỉ tính trong năm 2023, Mỹ và NATO tiến hành 200.000 cuộc tấn công nhằm vào mạng thông tin của Nga⁽¹⁾. Trong lĩnh vực văn hóa - thể thao, phương Tây ra sức tẩy chay văn hóa Nga, cấm sử dụng tiếng Nga, cấm các vận động viên của Nga tham dự các lễ hội thể thao quốc tế, v.v.. Trong lĩnh vực giáo dục và khoa học, phương Tây ngăn chặn quyền tham gia và tiếp cận của Nga đối với các hoạt động học thuật, giáo dục và khoa học; cấm các nhà khoa học Nga xuất bản các bài báo ở nước ngoài và phong tỏa quyền truy cập cơ sở dữ liệu trích dẫn khoa học quốc tế; ngăn chặn các thông tin chính thống của Nga phổ biến trên các nền tảng Internet, YouTube, đặc biệt là các thông tin chính thức của Nga về cuộc chiến ở Ukraina.

Đặc biệt, trong lĩnh vực kinh tế, Mỹ và các đồng minh và đối tác của họ áp đặt gần 19.000 biện pháp cấm

⁽¹⁾ С начала года число высококритичных кибератак в РФ выросло более чем в три раза. <https://iz.ru/1653921/2024-02-22/s-nachala-goda-chislo-vysokokritichnykh-kiberatak-v-rf-vyroslo-bolee-chem-v-tri-raza>

vận “địa ngục” nhằm vào Nga⁽²⁾. Để loại Nga khỏi hệ thống thanh toán quốc tế, Mỹ và đồng minh loại bỏ khả năng của Ngân hàng Trung ương và một số ngân hàng khác của Nga tiếp cận hệ thống của Hiệp hội Viễn thông Tài chính liên ngân hàng toàn cầu (SWIFT). Đây là lần đầu tiên trong lịch sử, Mỹ áp dụng biện pháp trừng phạt này và coi SWIFT là “vũ khí hạt nhân tài chính”. Phương Tây còn đóng băng dự trữ ngoại hối của Ngân hàng Trung ương Nga lên tới hơn 600 tỷ USD tính đến ngày 25/2/2022, trong đó khoảng một nửa nằm trong hệ thống tài chính của Mỹ và châu Âu; phong tỏa khả năng của Ngân hàng Trung ương Nga quản lý dự trữ vàng; đình chỉ hoạt động của hệ thống thanh toán quốc tế MasterCard và Visa; dự kiến tịch thu lượng dự trữ ngoại tệ của Nga tại các ngân hàng Mỹ và châu Âu trị giá khoảng 300 tỷ USD. Để cấm vận các doanh nghiệp Nga, Mỹ và đồng minh cắt đứt quan hệ thương mại với hàng loạt doanh nghiệp dịch vụ và công nghiệp của Nga. Theo đó, Mỹ đứng đầu phương Tây cấm nhập khẩu từ Nga dầu mỏ, khí đốt và nhiều mặt hàng khác như hải sản, rượu vodka và kim cương v.v.; cấm xuất khẩu nhiều mặt hàng cao cấp sang Nga như đồng hồ, ô tô, rượu, đồ trang sức trị giá lên tới 550 triệu USD/năm. Để trừng phạt giới tinh hoa chính trị

⁽²⁾ Против России ввели уже почти 19 тысяч санкций, заявил Володин. <https://ria.ru/20231219/sanktsii-1916633315.html>

Nga, Mỹ và đồng minh cấm vận đối với các chính khách, quan chức chính phủ, quốc hội và các nhà tài phiệt Nga có quan hệ gần gũi với Tổng thống V.Putin và các thành viên gia đình họ như cấm nhập cảnh tới một số nước, đóng băng tài sản của họ ở nước ngoài, cấm hoạt động kinh doanh bên ngoài lãnh thổ Nga, thậm chí tịch thu các tài sản của họ trị giá trên 5 triệu đô la như bất động sản và du thuyền.

Để đối phó với các phương thức tác chiến của Mỹ trong cuộc chiến tranh phức hợp, Nga đã áp dụng nhiều biện pháp bước đầu đem lại hiệu quả. Trước hết, để đáp trả các biện pháp cấm vận “địa ngục” của tập thể phương Tây do Mỹ đứng đầu, ngày 28/2/2022 Tổng thống V.Putin ký Sắc lệnh "Về việc áp dụng các biện pháp kinh tế đặc biệt liên quan đến các hành động của Mỹ, các nước ngoài và các tổ chức quốc tế có liên quan. Ngày 1/3/2022, Tổng thống V.Putin ký Nghị định "Về các biện pháp kinh tế bổ sung để đảm bảo sự ổn định tài chính của Liên bang Nga". Ngày 2/3/2022, Tổng thống V.Putin ký Nghị định của Tổng thống Liên bang Nga "Về các biện pháp đảm bảo phát triển nhanh ngành công nghệ thông tin ở Liên bang Nga". Ngày 8/3/2022, Tổng thống V.Putin ký Đạo luật Liên bang “Về sửa đổi một số đạo luật lập pháp của Liên bang Nga”.

Thực thi các sắc lệnh và nghị định của Tổng thống V.Putin, Nga đã áp dụng nhiều biện pháp chống cấm vận khác nhau. Trước hết phải kể đến việc sử dụng hệ thống thanh toán MIR do Nga tự nghiên cứu phát triển để thay thế hoạt động thanh toán Visa và MasterCard nhằm hạn chế tác động tiêu cực từ việc Nga bị ngắt khỏi hệ thống SWIFT; thiết lập cơ chế thương mại cho phép thanh toán bằng Ruble với đối tác nước ngoài; cho phép các doanh nghiệp Nga bán phá giá 80% thu nhập bằng ngoại tệ để hỗ trợ Ruble bị giảm giá mạnh so với các đồng tiền chính của thế giới; tạm thời hạn chế xuất khẩu nhiều mặt hàng thiết yếu để bảo đảm nguồn cung trong nước; tăng lãi suất tiền gửi từ 9,5% lên 20% để hỗ trợ đồng Ruble; thanh toán nợ nước ngoài bằng Ruble theo tỷ giá hối đoái chính thức của Ngân hàng Trung ương Nga; áp dụng các biện pháp hỗ trợ công dân Nga trong bối cảnh giá cả và tỷ lệ thất nghiệp tăng cao; hỗ trợ tài chính cho các doanh nghiệp, trước hết là các doanh nghiệp vừa và nhỏ; khuyến khích các nhà xuất khẩu chuyển hướng sang thị trường nội địa; tìm cách giữ chân các doanh nghiệp nước ngoài sản xuất và kinh doanh trên lãnh thổ Nga.

Trong số các biện pháp chống cấm vận, phải kể đến quyết định có ý nghĩa lịch sử của Tổng thống V.Putin

ngày 23/3/2022. Theo đó, kể từ ngày 1/4/2022, “các quốc gia không thân thiện” nhập khẩu khí đốt của Nga phải thanh toán bằng Ruble thay vì USD hay Euro. Để thanh toán các hợp đồng nhập khẩu khí đốt của Nga, khách hàng từ các “quốc gia không thân thiện” sẽ phải chuyển tiền bằng USD hay Euro vào tài khoản mở tại Ngân hàng Gazprombank của Nga và ủy quyền cho ngân hàng này chuyển thành Ruble. Tiếp đến, tiền Ruble sẽ được chuyển đến cho các cơ sở bán khí đốt của Nga. Đây là cơ chế minh bạch, theo đó các bên ký hợp đồng mua năng lượng của Nga vẫn được giữ nguyên khối lượng và giá bán theo hợp đồng đã ký. Để tạo điều kiện thuận lợi, minh bạch và độ tin cậy khi áp dụng cơ chế thanh toán xuất khẩu bằng Ruble, ngày 25/3/2022 Ngân hàng Trung ương Nga đưa ra quyết định về bản vị vàng cho đồng tiền của Nga với mức giá cố định 5.000 Ruble cho 1 gam vàng trong khoảng thời gian tới ngày 30/6/2022. Quyết định này của Nga mở ra khả năng lần đầu tiên sau hơn một thế kỷ quốc gia này trở lại bảo đảm bản vị vàng cho Ruble và sẽ có tác động tới nền kinh tế toàn cầu, trước hết là nền kinh tế dựa trên nền tảng đồng USD được bảo đảm bằng dầu mỏ (Petrodollars) của Mỹ. Theo bản vị vàng của đồng Ruble, 5.000 Ruble tương đương 59 USD. Như vậy, Nga đã đặt giá sàn của Ruble đối với USD.

Trong khi một số nước châu Âu tuyên bố không chấp nhận thanh toán các hợp đồng mua khí đốt của Nga bằng Ruble, Nga cho biết các hợp đồng đó có thể thanh toán bằng vàng. Theo cơ chế này, mỗi ngày EU sẽ phải xuất ra 11 tấn vàng, tương đương 5,4 tỷ Ruble để thanh toán các hợp đồng mua khí đốt của Nga. Khi đó, EU sẽ phải dùng hết toàn bộ số vàng dự trữ trong các ngân hàng châu Âu để trả tiền mua khí đốt của Nga. Để tránh thảm họa này, G-7 và EU triệu tập hội nghị khẩn cấp tại Brussels để thông qua quyết định các nước thành viên không được giao dịch với Nga bằng vàng. Còn lãnh đạo nhiều nước như Hungary, Austria, Slovakia, Bulgaria, Moldova, Serbia cho biết sẽ tiếp tục mua khí đốt của Nga bằng Ruble. Thông qua xác định bản vị vàng của đồng Ruble để thanh toán các hợp đồng xuất khẩu, trước hết là khí đốt và dầu mỏ, Nga đang thay đổi cơ bản cấu trúc của hệ thống thương mại toàn cầu trên cơ sở thay đổi hệ thống tiền tệ thế giới. Sự thay đổi đầu tiên là Nga sẽ tạo ra làn sóng thu gom vàng để thanh toán các hợp đồng nhập khẩu hàng thiết yếu từ Nga. Ngoài ra, nhu cầu ngày càng tăng đối với Ruble sẽ có tác dụng củng cố tỷ giá đồng tiền của Nga so với đồng USD hay Euro. Ngoài ra, cùng với Nga, nhiều nước đang chuyển sang sử dụng đồng nội tệ trong thanh toán quốc tế. Trong đó Nga, Ấn Độ, Trung Quốc và Iran chấp nhận thanh toán các hợp đồng thương mại song phương bằng

đồng nội tệ; Arab Saudi và Trung Quốc sẽ thanh toán hợp đồng xuất khẩu dầu bằng đồng Nhân dân tệ (NDT). Việc Arab Saudi và Iran là những quốc gia xuất khẩu dầu mỏ hàng đầu thế giới chuyển sang thanh toán bằng NDT sẽ làm suy yếu đáng kể vị thế của Petrodollars của Mỹ.

Quy định xuất khẩu khí đốt thanh toán bằng đồng Ruble có bản vị vàng có ý nghĩa rất quan trọng đối với hoạt động xuất khẩu của Nga. Hiện tại, Nga là nhà xuất khẩu khí đốt tự nhiên lớn nhất và là nước xuất khẩu dầu mỏ lớn thứ ba thế giới. Tổng thống V.Putin cho biết, nếu các đối tác của Nga không thanh toán hợp đồng theo cơ chế mới sẽ bị Nga coi là vỡ nợ đối với người mua và buộc Nga phải khóa van khí đốt. Hiện nay, Nga cung cấp khoảng 40% khí đốt cho châu Âu và không có bất cứ quốc gia nào có thể thay thế Nga trong khoảng 10 năm tới trong trường hợp các nước châu lục này ngừng mua khí đốt của Nga. Lãnh đạo các Tổ chức Công đoàn Đức cảnh báo, nếu không có nguồn năng lượng nhập khẩu từ Nga, nhiều ngành công nghiệp và dịch vụ của nước này sẽ phải dừng hoạt động ngay lập tức và sẽ đẩy 3,4 triệu người làm việc trong ngành xây dựng vào tình cảnh thất nghiệp. Hàng năm, EU chỉ khai thác được 54 tỷ m³ khí đốt tự nhiên, trong khi đó con số này của riêng tập đoàn Gazprom của Nga là 549 tỷ m³, nghĩa là nhiều gấp 10 lần sản

lượng của toàn EU. Còn tổng sản lượng khí đốt của Nga là 762 tỷ m³. Theo đánh giá của Suhail Al Mazrouei - Bộ trưởng Năng lượng UAE và là cựu Chủ tịch liên minh dầu mỏ OPEC+, hiện tại không một quốc gia nào có thể thay thế được vị thế của Nga là nhà cung năng lượng hàng đầu trên thị trường thế giới. Do đó, mặc dù cơ chế thanh toán các hợp đồng xuất khẩu khí đốt của Nga thực sự là “tối hậu thư” đối với các nước châu Âu nhưng họ không thể không thực hiện nếu không muốn để nền kinh tế lâm vào suy thoái, thậm chí là khủng hoảng.

4.2. Nga đối phó thành công cuộc chiến tranh thế giới phức hợp của Mỹ và phương Tây

Trong cuộc chiến tranh thế giới phức hợp mà tâm điểm là Ukraina, Mỹ đã không đạt được mục tiêu chủ yếu và quan trọng nhất là buộc Nga phải chịu “thất bại chiến lược”, trước hết là đẩy nền kinh tế Nga lâm vào khủng hoảng toàn diện và sụp đổ, buộc Nga phải ngừng chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina và chấp nhận các điều kiện do Mỹ áp đặt để kết thúc cuộc chiến. Mặc dù bị cấm vận nghiêm ngặt chưa từng có, trong hai năm 2022-2023, kinh tế Nga vẫn đạt được 10 thành tựu khiến các nước phương Tây vỡ mộng⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Десять достижений российской экономики в 2023 году.
<https://vz.ru/economy/2023/12/30/1244918.html>

Thành tựu đầu tiên là GDP của Nga không chỉ giữ được ổn định mà còn tăng trưởng tích cực. Năm 2022, IMF dự báo GDP của Nga sẽ giảm 3,4% nhưng đến cuối năm IMF buộc phải điều chỉnh con số này xuống chỉ còn 0,3%. Đến tháng 10/2023, GDP của Nga tăng trên 3,5% là mức tăng cao hơn cả mức trung bình của thế giới và lớn hơn mức của các quốc gia thành viên G-7.

Thành tựu thứ hai của Nga trong lĩnh vực công nghiệp. Chính áp lực cấm vận của phương Tây đã đẩy nhanh quá trình thay thế nhập khẩu đã từng được khởi đầu vài năm trước khi Nga phát động chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina. Kết quả là, sản lượng công nghiệp của Nga tăng trưởng 3,6% vào cuối năm 2023. Đặc biệt, ngành công nghiệp chế biến tăng trưởng tới 7,5%. Nhìn chung, toàn bộ ngành công nghiệp Nga đã phục hồi về mức trước khi xảy ra đại dịch COVID-19. Cơ cấu nền kinh tế Nga cũng thay đổi rõ rệt. Trong đó, tỷ trọng công nghiệp chế biến tăng lên 43% - điều chưa từng có trong lịch sử hiện đại của Nga. Điều này có nghĩa là hiện nay nền kinh tế Nga không còn có thể được gọi là “nền kinh tế nguyên liệu thô”. Tỷ lệ công nghiệp chế biến cao chứng tỏ Nga có khả năng sản xuất nhiều sản phẩm công nghệ cao chứ không chỉ sản xuất

nguyên liệu. Trong đó, Nga đã sản xuất những mặt hàng mà trước đây phải nhập khẩu.

Thành tựu thứ ba là Nga đạt doanh thu kỷ lục từ lĩnh vực phi dầu khí. Ngân sách nhà nước Nga năm 2023 thu được 46.000 tỷ Ruble, nhiều hơn 4.000 nghìn tỷ Ruble so với năm 2022. Đáng chú ý là mức tăng trưởng này không do lĩnh vực dầu khí truyền thống mà là từ lĩnh vực kinh doanh ngoài dầu khí mang lại và trở thành động lực thúc đẩy nền kinh tế Nga trong năm 2023. Doanh thu từ các công ty không liên quan đến dầu khí tăng thêm 3.200 tỷ Ruble. Doanh thu phi dầu khí của ngân sách Nga trong 11 tháng năm 2023 tăng 1/4 tính theo năm, đạt 17.700 tỷ Ruble. Những khoản thu nhập này thậm chí còn vượt xa chỉ số của năm 2021.

Thành tựu thứ tư là khôi phục nguồn thu ngân sách từ dầu mỏ trong nửa cuối năm 2023. Trong quý đầu của năm 2023, giá dầu Urals của Nga giảm xuống dưới mức 50 USD/thùng và xuất khẩu cũng sụt giảm do các hãng vận tải của phương Tây bị cấm vận chuyển dầu của Nga. Tuy nhiên, đến tháng 7/2023, Nga đã giảm chiết khấu cho dầu Brent và giá dầu thế giới tăng nhờ sự phối hợp nhịp nhàng của Moscow cùng với Arab Saudi trong khuôn khổ thỏa thuận OPEC+. Ngoài ra, việc tái cơ cấu dịch vụ hậu

cần và chuyển hướng xuất khẩu dầu từ Tây sang Đông, trước hết sang Ấn Độ và Trung Quốc. Kể từ đó, thu nhập từ xuất khẩu dầu khí của Nga tăng đều hàng tháng. Từ tháng 8/2023, thu nhập từ xuất khẩu dầu khí bắt đầu tăng và đạt kỷ lục vào tháng 10, vượt gần 1/3 mức của năm 2022 và đạt 1.630 tỷ Ruble.

Thành tựu thứ năm là nhanh chóng phục hồi nhập khẩu. Chính sách trừng phạt của phương Tây khiến nhập khẩu của Nga giảm mạnh trong năm 2022. Tuy nhiên, đến giữa năm 2023, nhập khẩu của Nga đã phục hồi gần đạt mức năm 2021, tạo điều kiện duy trì thị trường hàng tiêu dùng ổn định.

Thành tựu thứ sáu là tốc độ tăng trưởng của ngành xây dựng. Năm 2023, các dự án xây dựng bị hoãn lại trong năm 2022 bắt đầu được triển khai tích cực. Số dự án xây dựng nhà ở trong 10 tháng năm 2023 tăng 19% so với năm 2022. Con số này còn cao hơn 11% so với cùng kỳ năm 2021. Trong tháng 10/2023, Nga hoàn thiện 5,6 triệu mét vuông nhà ở, đạt 105,8 triệu mét vuông vào đầu tháng 11/2023.

Thành tựu thứ bảy được thiết lập trong lĩnh vực nông nghiệp. Nga đạt được thành tựu kỷ lục trong thu hoạch ngũ cốc, vượt quá 146 triệu tấn trong năm 2023 tính

cả sản lượng của các vùng lãnh thổ mới sáp nhập là 5-6 triệu tấn. Như vậy, Nga đã có vụ thu hoạch bội thu lần thứ hai trong lịch sử vào năm 2022 và 2023. Nhờ đó, Nga không chỉ đáp ứng hoàn toàn nhu cầu trong nước mà còn xuất khẩu khối lượng ngũ cốc kỷ lục. Nga còn lập kỷ lục mới về sản lượng ngô trong năm 2023, đạt 17 triệu tấn và lọt vào nhóm 100 nước sản xuất ngô hàng đầu thế giới, vượt qua Canada. Nga là nước xuất khẩu lúa mì số 1 trên thị trường thế giới.

Thành tựu thứ tám: thương mại giữa Nga và Trung Quốc trong 11 tháng năm 2023 tăng 26,7%, đạt mức kỷ lục 218,17 tỷ USD. Như vậy, mục tiêu lãnh đạo hai nước đặt ra đến năm 2024 tăng kim ngạch thương mại lên 200 tỷ USD đã đạt được trước thời hạn. Tỷ trọng tiền tệ quốc gia trong thanh toán giữa Nga và Trung Quốc vượt quá 90%. Nga trở thành nhà cung cấp dầu chính cho Trung Quốc. Gazprom liên tục lập kỷ lục mới về cung cấp khí đốt cho Trung Quốc thông qua tuyến đường ống “Sức mạnh Siberia”. Nhìn chung, dầu khí chiếm 74% tổng khối lượng xuất khẩu từ Nga sang Trung Quốc. Ngoài ra, thị trường thực phẩm cũng đang phát triển. Nga đã ký hợp đồng lớn nhất về cung cấp ngũ cốc cho Trung Quốc, còn Bắc Kinh cũng dỡ bỏ các hạn chế lâu dài đối với việc nhập

khẩu thiệt lợn của Nga. Ngành công nghiệp ô tô Trung Quốc đang nhanh chóng chinh phục thị trường ô tô Nga sau khi các nước phương Tây rút khỏi thị trường Nga. Dự báo, kim ngạch thương mại giữa Nga và Trung Quốc sẽ đạt kỷ lục mới 300 tỷ USD.

Thành tựu thứ chín: Nga duy trì mức nợ nước ngoài thấp kỷ lục bất chấp áp lực kinh tế nghiêm trọng. Nga giảm nợ công nước ngoài từ 46 tỷ xuống 32 tỷ USD, chứng tỏ sự ổn định tài chính và tính độc lập của các hoạt động kinh tế. Đồng thời, các công ty tư nhân cũng đang hoàn trả các khoản vay từ ngân hàng nước ngoài, giảm từ 337 tỷ USD xuống còn 297 tỷ USD.

Thành tựu thứ mười: tỷ lệ thất nghiệp ở Nga thấp kỷ lục, dưới 3% trong năm 2023. Đây là tỷ lệ thất nghiệp thấp nhất trong lịch sử nước Nga hiện đại. Kết quả là, số người có việc làm trong nền kinh tế Nga đạt con số 74,1 triệu trong tháng 10/2023, so với 72,1 triệu trong tháng 10/2022.

Trong bài phát biểu tại Diễn đàn kinh tế Phương Đông ngày 7/9/2022, Tổng thống V.Putin khẳng định: “Nga đã đối phó thành công cuộc xâm lược kinh tế của phương Tây. Các hành động thiên càn của lãnh đạo Mỹ và đồng minh đã gây ra lạm phát trên phạm vi toàn cầu, vượt

quá mức kỷ lục trong nhiều năm qua ở các nền kinh tế phát triển. Giá cả tăng cao trên thị trường thế giới có thể trở thành thảm kịch thực sự đối với hầu hết các quốc gia nghèo nhất đang phải đối mặt với tình trạng thiếu lương thực, tài nguyên năng lượng và các hàng hóa thiết yếu khác. Họ đang đẩy chính các nước phương Tây vào tình thế bế tắc khủng hoảng kinh tế và xã hội, gây ra những hậu quả khó lường cho toàn thế giới”⁽¹⁾. Ý đồ của Mỹ và phương Tây làm sụp đổ nền kinh tế Nga đã thất bại. Tính đến cuối năm 2023, theo dữ liệu của Ngân hàng Thế giới, nền kinh tế Nga là 1 trong 5 nền kinh tế lớn nhất thế giới và lớn nhất châu Âu xét theo sức mua tương đương (PPP)⁽²⁾.

Về chính sách đối ngoại, trong năm 2023 Nga tiến công ngoại giao theo hướng đẩy mạnh tăng cường quan hệ với các nước châu Á, châu Phi, châu Mỹ Latinh và Trung Đông và làm thất bại nỗ lực của phương Tây cô lập Nga với thế giới bên ngoài. Trong bối cảnh đó xuất hiện nhiều đối tác đối thoại ở phương Tây bày tỏ khả năng sẵn sàng thảo luận với Nga trên tinh thần xây dựng về các vấn đề

⁽¹⁾ Пленарное заседание Восточного экономического форума (Hội nghị Diễn đàn kinh tế Phương Đông). <http://kremlin.ru/events/president/news/69299>, 7/9/2022

⁽²⁾ Россия вошла в пятерку крупнейших экономик мира, обогнав страны Европы. <https://rg.ru/2023/08/04/rossiia-stala-piatoj-ekonomikoj-mira-po-paritetu-pokupatelskoj-sposobnosti.html>

quốc tế. Giám đốc khoa học của Hội đồng quan hệ quốc tế của Liên bang Nga Andrei Kortunov nhận định: “Trong bối cảnh diễn ra chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina, mục tiêu chủ yếu trong chính sách đối ngoại của Nga là ngăn chặn khả năng đất nước bị cô lập chính trị trên trường quốc tế và giảm thiểu hậu quả của các lệnh trừng phạt mà phương Tây áp đặt. Một trong những thành công của Nga theo hướng này là Nhóm các nền kinh tế mới nổi (BRISC) được thành lập theo sáng kiến của Nga đã kết nạp thêm 5 thành viên mới trong năm 2023, trong đó có hai thành viên Arab Saudi và UAE vốn là đồng minh của Mỹ. Ngoài ra, Nga còn đẩy mạnh hoạt động ngoại giao trong một số khu vực quan trọng khác như Đông Á, trước hết là Trung Quốc và Ấn Độ. Ngoại giao Nga cũng hoạt động tích cực ở Trung Đông, trong đó Tổng thống V.Putin hoàn thành hai chuyến thăm Arab Saudi và UAE. Cũng trong năm 2023, Nga tổ chức thành công Hội nghị thượng đỉnh Nga - Châu Phi, một sự kiện đặc biệt quan trọng trong bối cảnh hiện nay”⁽¹⁾.

Giáo sư quan hệ quốc tế thuộc Ban Kinh tế và Chính trị Thế giới, Viện Nghiên cứu Khoa học của Trường kinh tế

⁽¹⁾ Эксперты оценили главные внешнеполитические успехи России в 2023 году <https://iz.ru/1627726/valentin-loginov-semen-boikov/my-grazhdane-bolshoi-moshchnoi-i-pobezhdaiushchei-derzhavy>

cao cấp Maxim Bratersky nhận thấy rằng trong năm 2023, các quốc gia ở Nam Bán Cầu ngày càng xa rời chính sách của phương Tây cô lập Nga và tiếp tục phát triển quan hệ kinh tế và chính trị với Nga. Hội nghị thượng đỉnh Nga - Châu Phi chứng tỏ các nước trong châu lục này nhận thức được logic và tính hợp lý của Nga trong chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina. Phương Tây cũng trở nên mệt mỏi với chính sách đối đầu với Nga ở Ukraina. Quan trọng nhất là công dân Nga ngày càng cảm thấy tự hào là công dân của một quốc gia mạnh mẽ và chiến thắng. Chủ tịch Hội đồng quản trị Quỹ phát triển và hỗ trợ Câu lạc bộ thảo luận quốc tế Valdai Andrei Bystritsky cho rằng thành công trong chính sách đối ngoại của Nga gắn liền với sự phát triển quan hệ với hầu hết các nước trên thế giới, trước hết là với Trung Quốc, Ấn Độ, một số nước Mỹ Latinh, châu Phi. Hầu hết các nước trên thế giới tiếp tục hợp tác với Nga trên tinh thần xây dựng. Phần lớn thành tựu của Nga trong năm 2023 đều liên quan đến nỗ lực hình thành một trật tự thế giới mới, tạo tiền đề để xây dựng trật tự thế giới công bằng, bình đẳng, hòa bình và hợp tác cùng có lợi. Các nước châu Âu như Hungary, Serbia và Slovakia bắt đầu đặt câu hỏi

nghi vấn về chính sách của Châu Âu bài Nga liên quan đến cuộc khủng hoảng Ukraina”⁽¹⁾.

Trong lĩnh vực chính trị, trái với toan tính của Mỹ và phương Tây, xã hội Nga đoàn kết hơn bao giờ hết và ủng hộ chính sách của Tổng thống V.Putin. Minh chứng hùng hồn nhất là kết quả bầu cử tổng thống ngày 17 và 18/3/2024. Trong đó, Tổng thống V.Putin giành được tín nhiệm cao kỷ lục là 87,26%. Trong các cuộc bầu cử trước đây, Tổng thống V.Putin chưa bao giờ giành được tín nhiệm cao như thế: 52,9% năm 2000; 71,31% năm 2004; 63,6% năm 2012; 76,69% năm 2018. Quan sát cuộc bầu cử Tổng thống Nga năm 2024, Jesús Faría Tortosa - thành viên Quốc hội Cộng hòa Bolívar Venezuela nhận định: “Cuộc bỏ phiếu này sẽ thể hiện sức mạnh của đất nước với tư cách là một quốc gia dân chủ. Đây là trận chiến lớn về sự thật - những gì chúng ta thấy ở đây và những lời dối trá, vốn là một thứ công cụ mạnh mẽ của phương Tây để kiểm soát tài nguyên, truyền thông, công nghiệp văn hóa như Hollywood. Nhưng không có gì có thể ngăn cản được sự tiến bộ của Nga với tư cách là một quốc gia vĩ đại trong các cuộc bầu cử. Nga là quốc gia có nền dân chủ rất mạnh

⁽¹⁾ Эксперты оценили главные внешнеполитические успехи России в 2023 году <https://iz.ru/1627726/valentin-loginov-semen-boikov/my-grazhdane-bolshoi-moshchnoi-i-pobezhdaiushchei-derzhavy>

mẽ, một lần nữa thể hiện toàn bộ sức mạnh của mình trong các cuộc bầu cử diễn ra trong bối cảnh phải chịu các biện pháp trừng phạt kinh tế khắc nghiệt và bất hợp pháp theo quan điểm của luật pháp quốc tế và chỉ nhằm mục đích phá hủy nền kinh tế Nga⁽²⁾. Nhận định kết quả bầu cử năm 2024, Tổng thống Nga V.Putin phát đi thông điệp: “Các nhà lãnh đạo phương Tây cần phải tính đến một nước Nga mạnh mẽ hơn. Nước Nga sẽ phải đương đầu với nhiều thách thức hơn nhưng chưa có ai từng thành công trong việc hăm dọa và đàn áp nước Nga. Trong lịch sử, bất kể những ai muốn làm chúng ta sợ hãi, bất kể những ai muốn đàn áp chúng ta như thế nào thì đều không thành công. Bây giờ và trong tương lai họ cũng không thành công. Không bao giờ!”⁽³⁾.

Trên mặt trận Ukraina, Nga đang từng bước vững chắc hoàn thành các mục tiêu đề ra của chiến dịch quân sự đặc biệt bất chấp Mỹ và NATO vẫn tiếp tục viện trợ ồ ạt vũ khí trang bị cho Ukraina với toan tính đánh bại Nga

⁽²⁾ В Венесуэле заявили о победе России над Западом на выборах. <https://lenta.ru/news/2024/03/20/win/>

⁽³⁾ Владимир Путин ответил на вопросы Такера Карлсона – журналиста, основателя видеоплатформы Tucker Carlson Network.. <http://kremlin.ru/events/president/news/73411>

trên chiến trường⁽¹⁾. Đánh giá khả năng của Các lực lượng vũ trang Nga đương đầu với cuộc chiến tranh thế giới phức hợp, Tổng thống V.Putin khẳng định: “Các lực lượng vũ trang Nga có khả năng chiến đấu và sẵn sàng chiến đấu mà không một đội quân nào khác trên thế giới có thể có được. Nga có những vũ khí độc nhất vô nhị, trong đó có vũ khí siêu vượt âm, còn Các lực lượng vũ trang Nga có khả năng sử dụng mọi thứ vũ khí mới đang được xuất xưởng đủ nhanh để đáp ứng yêu cầu chiến đấu. Nga đang ứng phó với tình hình ngày một tốt hơn, có lẽ tốt hơn bất cứ ai khác. Những ưu thế rất lớn này của Các lực lượng vũ trang Nga đang không ngừng được tăng lên và nhân lên gấp bội⁽²⁾. Phó Chủ tịch Hội đồng An ninh D. Medvedev cho biết: “Liên bang Nga có đủ mọi thứ cần thiết để giành chiến thắng, trong đó có kinh nghiệm, tiềm lực và mọi thứ cần thiết cho một cuộc sống thịnh vượng. Hiện nay, các nhà máy quốc phòng của Nga đang sản xuất các loại vũ khí độc nhất vô nhị trên thế giới. Đồng thời, sản xuất quốc

(¹) Заседание Международного дискуссионного клуба Валдай (Hội nghị Diễn đàn Câu lạc bộ quốc tế Valdai), <http://kremlin.ru/events/president/news/69695>, 27/10/2022

(²) Посещение Центрального военного клинического госпиталя имени А.А.Вишневецкого. <http://kremlin.ru/events/president/news/73205>

phòng không ảnh hưởng đến hoạt động sản xuất hàng hóa tiêu dùng thiết yếu cho người dân”⁽³⁾.

Báo Mỹ Washington Post thừa nhận: “Cuộc chiến ở Ukraina cho thấy phần lớn nỗ lực của phương Tây nhằm cô lập Nga đã thất bại. Chỉ có 59 quốc gia tham gia lệnh trừng phạt của Mỹ chống Nga và gửi viện trợ quân sự cho Ukraina. Các nước thuộc thế giới thứ ba không tham gia các lệnh cấm vận của Mỹ chống Nga do họ vẫn ám ảnh bởi chủ nghĩa thực dân và sự ngạo mạn của phương Tây. Một trong những biểu hiện của chủ nghĩa thực dân đã được Tổng Giám đốc Ủy ban Chữ thập đỏ quốc tế Robert Mardini thừa nhận rằng khối lượng viện trợ của Mỹ và các nước phương Tây viện trợ cho Ukraina để đánh bại Nga lớn hơn nhiều so với khoản viện trợ ít ỏi họ dành cho các nước nghèo ở châu Phi hay Myanmar và Afghanistan⁽⁴⁾.

Trong cuộc phỏng vấn của báo Asia Times, Michael Brenner - chuyên gia nghiên cứu hàng đầu thế giới về quan hệ xuyên Đại Tây Dương và an ninh quốc gia, Giáo sư danh dự về quan hệ quốc tế tại Đại học Pittsburgh và là thành viên cao cấp tại Trung tâm Quan hệ xuyên Đại Tây

(³) Медведев заявил о наличии у России всего необходимого для жизни и победы. <https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/05/01/22909561.shtml>

(⁴) Провал изоляции: В США поняли, что мир — это не только Запад. <https://svpressa.ru/politic/article/363386/>

Dương tại Viện Nghiên cứu quốc tế cao cấp Johns Hopkins đã từng phục vụ cho Bộ Ngoại giao và Bộ Quốc phòng Mỹ, đưa ra nhận định: “Phương Tây đã thất bại toàn diện trong cuộc chiến tranh thế giới phức hợp ở Ukraina, còn Nga trở nên mạnh hơn đáng kể về mọi mặt so với trước khi chiến dịch đặc biệt bắt đầu, nền kinh tế Nga phát triển ổn định hơn bất kỳ nền kinh tế nào ở phương Tây, Nga chứng tỏ ưu thế quân sự của họ và giành được thiện cảm của gần như toàn bộ thế giới ngoài phương Tây. Thất bại toàn diện này của phương Tây chứng tỏ khả năng của Mỹ chi phối trật tự thế giới sẽ bị suy giảm đáng kể”⁽¹⁾.

A. Pushkov - Chủ tịch Ủy ban Chính sách Thông tin và Tương tác với truyền thông của Hội đồng Liên bang Nga nhận định: “Mỹ và các nước phương Tây khác ra sức cô lập chính trị và thông tin đối với Nga nhưng đã phải hứng chịu bốn thất bại. Thất bại đầu tiên là họ không thể tạo ra hình ảnh một nước Nga bị cô lập. Một trong những biểu hiện về thất bại này là chuyến thăm của Tổng thống V.Putin tới Arab Saudi và UAE vốn là hai đồng minh của Mỹ. Thất bại thứ hai là không thể tạo ra hình ảnh về “chiến thắng của Ukraina”, rằng “Nga sẽ không thể tồn tại

⁽¹⁾ Вот так и кончится Запад*. <https://inosmi.ru/20240331/zapad-268461040.html>

sau thất bại chiến lược ở Ukraina”. Thất bại thứ ba là phương Tây không thể tạo ra hình ảnh về các “vũ khí thần kỳ” của họ trên chiến trường Ukraina mà Nga không có cách nào đối phó. Thất bại thứ tư là Mỹ không còn khả năng áp đặt “các giá trị Mỹ” lên phần còn lại của thế giới bởi đa số các nước trên thế giới không còn tin vào Mỹ khi họ nhìn thấy cách tiếp cận của Washington đối với cuộc chiến Ukraina và xung đột Israel - Hamas. Trong đó Mỹ cùng với các quốc gia khác ở phương Tây ủng hộ hành động diệt chủng của Israel đối với người Palestine, còn Mỹ phủ quyết nghị quyết của Liên hợp quốc công nhận Nhà nước Palestine⁽²⁾.

Daniel Depetris và Rajan Menon - chuyên gia thuộc tổ chức nghiên cứu Defense Priorities ở Washington cho rằng phần lớn cộng đồng quốc tế từ chối đi theo Mỹ và các đồng minh của họ cô lập Nga và coi Nga là quốc gia “bị ruồng bỏ”. Trong đó, nhiều quốc gia, trước hết là Trung Quốc, Ấn Độ, Brazil, Indonesia, Mexico, Thổ Nhĩ Kỳ và Nam Phi vẫn tiếp tục hợp tác với Nga để bảo vệ lợi ích kinh tế của họ. Ngay cả Arab Saudi vốn là đồng minh của Mỹ cũng từ chối yêu cầu của Washington tăng sản lượng

⁽²⁾ Татьяна Замахина.Пушков назвал три удара по информационной стратегии Запада. <https://rg.ru/2023/12/27/pushkov-nazval-tri-udara-po-informacionnoj-strategii-zapada.html>

dầu để hạ giá dầu nhằm hạn chế thu nhập từ xuất khẩu năng lượng của Nga. Đa số các quốc gia coi hành động của Nga trong chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraina chỉ là cuộc xung đột khu vực chứ không phải là mối đe dọa nghiêm trọng đối với sự ổn định toàn cầu, luật pháp và chuẩn mực quốc tế như phương Tây vẫn ra sức tuyên truyền. Nhiều quốc gia tin rằng các nỗ lực quốc tế nên nhằm mục đích thúc đẩy một giải pháp thương lượng ở Ukraina chứ không phải nhằm mục đích sử dụng chiến dịch quân sự đặc biệt để tuyên truyền nhằm cô lập và làm suy yếu Nga⁽¹⁾.

(¹) Усилия США по изоляции России обречены на провал из-за позиции других стран. <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/14731415>

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Address to U.S. Congress Boris Yeltsin. http://www.speeches-usa.com/Transcripts/047_yeltsin.html
2. H.R.3364-Countering America's Adversaries Through Sanctions Act. <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/3364/text>
3. <https://baomoi.com/ong-putin-ky-du-luat-bop-nghet-cuoc-song-cua-cac-ngo/c/16682460.epi>
4. <https://cont.ws/@chetverikova/824850> và <http://putin15.tass.ru/>
5. <https://research-journal.org/economical/socialno-orientirovannaya-ekonomika-v-rossii-vektor-razvitiya/>
6. Russia Credits the West for Putin's Big Victory. <https://www.nytimes.com/2018/03/19/world/europe/russia-putin-vote-president.html>
7. Агенты или гастарбайтеры - как относиться к чиновникам с двойным гражданством в правительстве России? https://bazaistoria.ru/blog/43381642388/Agentyi-ili-gastarbayteryi-kak-otnositsya-k-chinovikam-s-dvoynyi?utm_referrer=mirtesen.ru
8. В Венесуэле заявили о победе России над Западом на выборах. <https://lenta.ru/news/2024/03/20/win/>
9. Владимир Путин ответил на вопросы Такера Карлсона – журналиста, основателя видеоплатформы Tucker Carlson Network.. <http://kremlin.ru/events/president/news/73411>

10. Володин назвал российскую спецоперацию единственным шансом отстоять мир,
<https://ria.ru/20220227/volodin-1775450477.html>
11. Вот так и кончится Запад*.
<https://inosmi.ru/20240331/zapad-268461040.html>
12. Девяностые: история великого поворота.
<https://yeltsin.ru/news/devyanostye-istoriya-velikogo-povorota/>
13. Десять достижений российской экономики в 2023 году. <https://vz.ru/economy/2023/12/30/1244918.html>
14. Десять основных дел Бориса Ельцина на посту президента России.
<https://ria.ru/20120423/627376907.html>
15. Директива Совета Национальной Безопасности США 20/1 от 18 августа 1948 года на русском языке.
<http://www.economics.kiev.ua/index.php?id=549&view=article>
16. Заседание Международного дискуссионного клуба Валдай (Hội nghị Diễn đàn Câu lạc bộ quốc tế Valdai).
<http://kremlin.ru/events/president/news/69695>, 27/10/2022
17. История взаимоотношений РФ и НАТО.
<https://www.kommersant.ru/doc/322003>
18. Конституция Российской Федерации (Hiến pháp của Liên bang Nga). <http://www.constitution.ru>
19. Лицам с двойным гражданством запретили занимать ряд государственных должностей.
<https://psmirnova1.livejournal.com/309668.html>
20. Медведев заявил о наличии у России всего необходимого для жизни и победы.
<https://www.gazeta.ru/politics/news/2024/05/01/22909561.shtml>
21. Основополагающий акт о взаимных отношениях, сотрудничестве и безопасности между Российской Федерацией и Организацией североатлантического договора.
https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_25468.htm
22. Пленарное заседание Восточного экономического форума (Hội nghị Diễn đàn kinh tế Phương Đông).
<http://kremlin.ru/events/president/news/69299>, 7/9/2022
23. Политические и экономические реформы Б. Ельцина.
https://otherreferats.allbest.ru/history/00096765_0.html
24. Полный текст поправок в Конституцию: что меняется? <http://duma.gov.ru/news/48045/>
25. Посещение Центрального военного клинического госпиталя имени А.А.Вишневского.
<http://kremlin.ru/events/president/news/73205>
26. Послание Президента Федеральному Собранию (Thông điệp liên bang 2020 của Tổng thống V.Putin).
<http://kremlin.ru/events/president/news/62582>
27. Почти 600 российских дипломатов были высланы из стран Запада с начала операции на Украине.
<https://tass.ru/politika/16888093>
28. Президент назвал врагом России Запад, а не Украину. <https://www.interfax.ru/russia/938777>
29. Провал изоляции: В США поняли, что мир — это не только Запад.
<https://svpressa.ru/politic/article/363386/>

30. Против России ввели уже почти 19 тысяч санкций, заявил Володин. <https://ria.ru/20231219/sanktsii-1916633315.html>
31. Путин: алчность, намерение сохранить власть - причины войны, которую ведет Запад против РФ. <https://az.sputniknews.ru/20220930/putin-alchnost-namerenie-sokhranit-vlast-prichiny-voyny-kotoruyu-vedet-zapad-protiv-rf-446919529.html>
32. Путин: Кто не жалеет о распаде СССР, у того нет сердца. <https://aif.ru/politics/world/251189>
33. Россия вошла в пятерку крупнейших экономик мира, обогнав страны Европы. <https://rg.ru/2023/08/04/rossiia-stala-piatoj-ekonomikoj-mira-po-paritetu-pokupatelskoj-sposobnosti.html>
34. Россия на рубеже тысячелетий (1997-2000). <http://studlib.com/content/view/990/20/>
35. Россия на рубеже тысячелетий. http://www.ng.ru/politics/1999-12-30/4_millenum.html
36. Россия на рубеже тысячелетий. https://www.ng.ru/politics/1999-12-30/4_millenum.html
37. С начала года число высококритичных кибератак в РФ выросло более чем в три раза. <https://iz.ru/1653921/2024-02-22/s-nachala-goda-chislo-vysokokritichnykh-kiberatak-v-rf-vyroslo-bolee-chem-v-tri-raza>
38. Социально-рыночная модель экономика в России: вектор развития. [119](https://research-</p></div><div data-bbox=)

- journal.org/economical/socialno-orientirovannaya-ekonomika-v-rossii-vektor-razvitiya/
39. Социально-рыночная модель экономики России. <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=487612>
40. Татьяна Замахина. Пушков назвал три удара по информационной стратегии Запада. <https://rg.ru/2023/12/27/pushkov-nazval-tri-udara-po-informacionnoj-strategii-zapada.html>
41. Третья мировая информационно-психологическая война. <http://malchish.org/lib/politics/infwar.htm>
42. Третья мировая информационно-психологическая война. <https://refdb.ru/look/1364317.html>
43. Холодная война как особый тип конфликта.. <https://www.svip.ru/main/38133/>
44. Эксперты оценили главные внешнеполитические успехи России в 2023 году <https://iz.ru/1627726/valentin-loginov-semen-boikov/my-grazhdane-bolshoi-moshchnoi-i-pobezhdaiushchei-derzhavy>
45. Эпоха Ельцина. https://studbooks.net/588273/istoriya/epoha_eltsina
46. Юмашев рассказал как Ельцин выбрал Путина своим преемником. <https://tass.ru/politika/7182975>